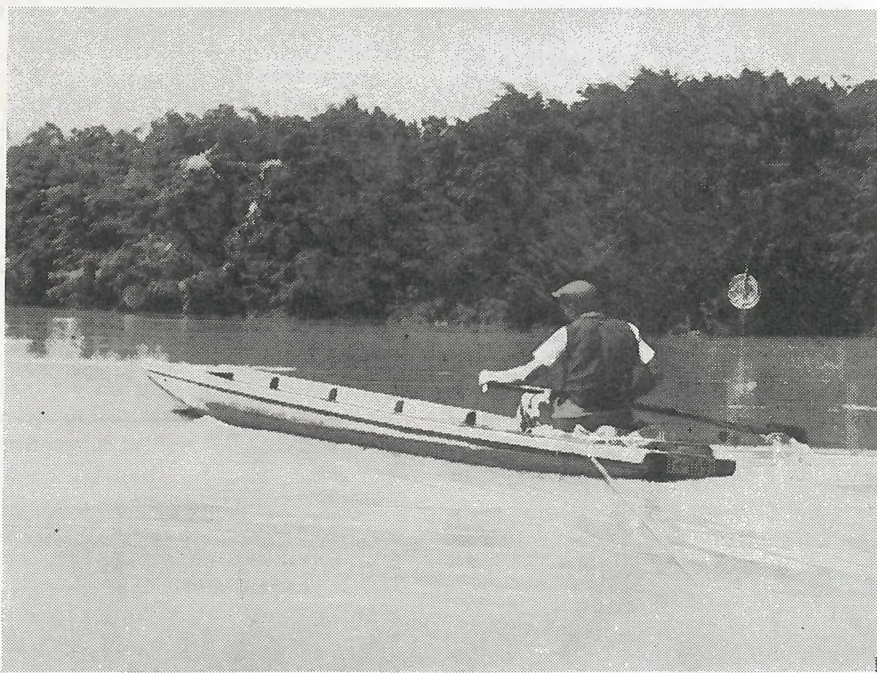

HALÁSZAT

VI. ÉVFOLYAM 9. SZÁM

DE JÓ VOLNA EGY CSÓNAKMOTOR —

— sóhajtt Kiss István, a Nyíregyházi „Alkotmány” htsz tagja, aki 80 varsával dolgozik és naponta mintegy 20 km-t evez

(Berke felv.)

A TARTALOMBÓL:

A bajai seregszemle
A kiállítás tanulságai
A természetes vizek halállománya
Vízgyomok gépi irtása
Két hét a Szovjetunióban
Termeljünk több compót
Paksi halászok között
Lehalászási előkészületek a tsz-ekben
Ipari vízszennyezések csökkentése
Lengyelország tógazdaságai
Külföldi lapszemle
Horgászoknak

Ára: 3.— Ft

1959. SZEPTEMBER

LEHALÁSZÁSI ELŐKÉSZÜLETEK — *a tsz-ekben*

Múlt számunkban a termés betakarításával kapcsolatos előkészületi teendőket tárgyaltuk, most nézzük a legfőbbet, a lehalászást. Előjáróban jegyezzük fel minden tónál, mennyi időt vett igénybe a lecsapolás. „A haltenyésztés tógazdasági kisüzemekben“ c. füzetet a múlt év tavaszán minden termelőszövetkezeti tógazdasággal rendelkező község tanácsának 3 példányban megküldtük.

Bánásmód a halakkal, főképpen az ivadékkal. Hasonlítsuk a néhány dekás halacskákat a napos csibékhez és a lehető legkíméletesebben kezeljük őket. Látszólag kemény pikkellyel borított fiatal testük belső apró szervei hamar megsérülnek. A szákból kosárba öntéskor a kosár vízben álljon, hogy vízbe hulljon a hal, ne egymást ütve essék a mélybe. Ha pedig a parton állhat csak a kosár, külön személy legyen, aki a szák tartalmát alacsonyan borítja ki. Egy kosárba ivadékból 15 kg-nál többet ne tegyünk, és szárazon száz méternél távolabbi úton ne kózzuk.

A halágytól a töltésre hordás nehéz munkáját elvégzi a víz szélen felállított oszlopra erősített —

az oszlopon vízszintesen és függőlegesen mozgatható — erős rúd, melynek egyik végén függő vas-kampóra a kosarat akasztjuk. A rúd mozgatását, illetve a kosár felemelését (a kútgém mintájára) a rúd másik végére erősített nehezék segítségével egy személy el látja.

A halak válogatását, osztályozását nagyság és kor szerint gondosan végezzük. Fontos követelmény a gyomhalak kiválogatása. A továbbtenyésztésre való anyag pontos mérlegeléséről, átlagsúlyának megállapításáról ne feledkezzünk el, mert már az őszi lehalászáskor tudnunk kell, hogy a következő évi üzemelésre feleslegünk, vagy hiányunk van-e? A felesleges ivadék értékesítése nemcsak saját bevételünk növelésének érdeke, hanem általános érdek a hiányban lévő más tógazdaságok kelő népesítése céljából. Az ivadék őszi értékesítésének egyik lehetősége, eladás a halászati termelőszövetkezeteknek. A htsz-ek legtöbbször már ősszel kihelyezheti a részére előírt kötelező mennyiséget.

A vízben való szállításra a Magyar Népköztársasági Országos

Szabvány előírásait alkalmazzuk: MSZ 6885—52 A.

1. Az élő ponty két óránál rövidebb ideig tartó, közbeeső vízcserével történő szállítása esetén:

Ha a víz hőfoka C°	akkor a 100 liter vízterben szállítható 1 kg fölötti átlagsúlyú hal súlya kg
0 — + 5 között	50
+ 5 — + 10 között	40
+10 — + 15 között	30
+15 felett	20

0,6 kg átlagsúlyú halból 10%-kal, 0,6 kg alatt 20%-kal kevesebb hal szállítható. Általános szabály, hogy ivadékból mindig a fele mennyiséget szállíthatjuk ugyanazon körülmények között, mint a piaci pontyból. Vegyes nagyságú halat egy tartályban ne szállítsunk, mert a nagyok erősen törnek az ivadékokat.

2. Két óránál hosszabb ideig tartó szállításnál a szabvány előírja a víz oxigén tartalmának állandó, folyamatos utánpótlását, a levegőztetést, vagy az oxigén elnyelést. A szállítható halak mennyisége 1 m³ vízben:

január, február, március,	
december hónapban	5 q
április, október hónapban	4,5 q
szeptember hónapban	4 q
május, június, július,	
augusztus hónapban	3,5 q

0,6 kg-nál kisebb halból az időjárástól függően 10—15%-kal kevesebb szállítható. A szállító vizet május 1—szeptember 30. között 12 óránként, október 1. és április 30. között legalább 24 óránként ki kell cserélni.

Előfordult egyes tsz-ekben — nem lévén telelőjük —, hogy a piaci halak kifogása után — anélkül, hogy a tavat teljesen lecsapolták volna — az ivadékokat nem halászták ki. Ez nagyon rossz módszer, mert: 1. maradhat nagyobb hal is a tóban, mely tavasszal leívik és felborítja az okszerű gazdálkodást; 2. nem ismeretes a bentmaradt ivadék darabszáma és súlya. Így aztán vagy sűrű, vagy ritka lesz a népesítés; 3. nem kevésbé káros, hogy gyom- és ragadozó halak maradnak vissza, és azok tömegesen elszaporodva léphetnek fel a következő évből.

Bélt kosarak rögzítése

(Jászfalusi felv.)

Pöschl Nándor

Szerkesztőség: Budapest, V., Kossuth Lajos tér 11.
 Kiadóhivatal: Budapest, V., Báthory utca 10. VI. em. Telefon 123-410
 Felelős szerkesztő: Pékh Gyula országos halászati főfelügyelő.

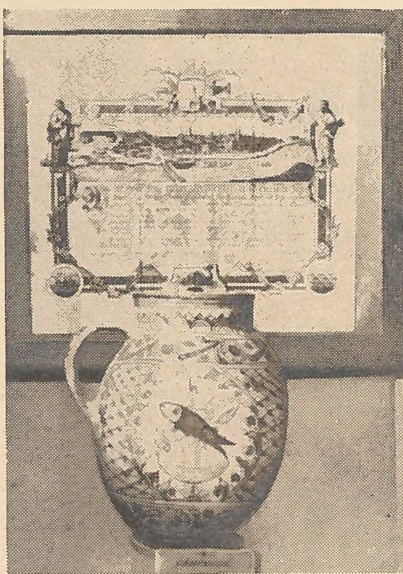
A BAJAI SEREGSZEMLE

Ha a krónikás az eseményeknek megfelelő történeti hűséggel akarna beszámolni a halászati szövetkezetek találkozójáról, amelyet szeptember 8-án Baján, a dél-dunai halászat fellegvárában rendeztek meg a mozgalom 14. évfordulója alkalmából, — akkor egy percre félre kellene dobni a hétköznapi megszokott szóhasználatát, a szaklap megkívánt tárgyilagos stílusát, hogy kifejezhesse mindazt a sok, nagy lelkeséget, amely halászaikat a múlt évek küzdelmeinek közös élményeiben összeolvasztotta s azt a magabizó határozottságot, amellyel jövő feladatainak útját előretekintően felmérte. Mert hogyan is lehetne másként megmagyarázni, szemléltetni azt a nagy felbuzdulást, amikor a küldöttek személyében nem tudnak megegyezni azért, mert mindenki ott akar lenni, tehát a szövetkezet egész tagsága fölkerelkedik, hogy hajón, vasúton hosszú, fárasztó utazással eljusson az ország túlsó felébe, a jubiláris ünnepi találkozóra.

És hogyan is lehetne másként jellemezni azokat a felszólalásokat, amelyekben kifejezték hálás megemlékezésüket a szovjet hősök iránt, akiknek vérük hullása, dicsőséges győzelme megnyitotta az utat a „vizek Tiborcainak” felszabadulásához, anyagi és szellemi felemelkedésük kibontakozásához, — a köszönet és hűség megnyilatkozását népi demokratikus államunk iránt, amely a tőkés világban „csavargó társaság”-nak titulált halászokat a nép államának megbecsült dolgozói közé emelte.

Valóban igazuk volt azoknak, akik elmondták, hogy a természetes vízi magyar halászságnak van mit köszönnie népi demokráciáknak, szocializmusunknak, amelynek új életet teremtő ereje juttatta őket mindazokhoz az eredményekhez, amelyekről a találkozón beszámolhattak és amelyekről felszabadulásunk előtt álmodni is alig mertek. Mert miről is számoltak be halászati termelőszövetkezeteink a bajai összejövetelen? Arról, hogy 15 évvel ezelőtt üres zsebekkel jutottak a halászati jogok birtokába s ma — csupán beruházott közös vagyonuk értéke jóval meghaladja a 10 milliót. Arról, hogy beruházott vagyonuk tehermentes része 1945-től 1954-ig (tehát kilenc év alatt) 2,8 millióval, 1954-től 1957-ig (tehát 3 év alatt) 2,2 millióval, 1958-ban pe-

dig (tehát egy év alatt!) 2,1 millióval növekedett. Termelésük a kezdeti 6000 métermázsáról 1958-ban 16 és félezer métermázsára emelkedett, amelynek összértéke meghaladta a 23 milliót. Mindebből magasan kiemelkedik az a tény, hogy a halászati szövetkezetek, ezzel együtt természetesvízi halászati gazdálkodásunk nagyszabású fellendülése a szocialista termelőszövetkezeti átalakulás-

Halász-céhlevél és céhkorsó a Mezőgazdasági Múzeumban (Berke felv.)

től eltelt időre, főleg az utóbbi két esztendőre esik.

Hallottuk, hogy amikor népi demokráciánk hajnalán a szövetkezeti szervezkedés útjára léptek, nem volt felszerelésük, nem volt egy darab deszkájuk, amellyel a lyukas csónakot befoldozhatták volna; ma? — bőséges, kitűnő felszerelésekkel rendelkeznek, az idejémmúlt kenderhálókat felcserélték a hosszabb élettartamú perlonanyagokkal, jövedelmező melléküzemeket létesítettek, melyek közül 6 kagylófeldolgozó-gyöngyházgombkészítő üzem, 25 halászeszárd, 4 htsz-nél összesen 848 kat. hold mezőgazdasági melléküzemág és 9 htsz-nél 126 kat. hold haltenyészti tógazdaság. Azelőtt a halászoknak a 10–20 km-re, sőt ennél távolabb eső munkahelyekre fárasztó, idő- és erő-

pazarló kézivezéssel kellett eljutniok; ma? — 68 motoros hajóval rendelkeznek, ezenkívül van 7 elektromos halászhorgászógépük, 6 motoros hínárvágó berendezésük és 11 teherkocsival szállítják a halat a városokba, az ipari centrumokba. Sok halásznak van saját motorkerékpárja, sőt egynek személygépkocsija is.

Jól esett hallani a beszámolót, hogy — kormányzatunk messzemenő támogatásával — a természetes vizek halállományának rendszeres utánpótlását, a vizek ivadékolását is megoldják egy kb. 500 kat. holdas ivató és ivadékevelő gazdaság létesítése útján. A nagyszabású beruházás feltételei biztosítva vannak.

Halászaink bizakodással beszélnek a jövőről, a jövő fejlődés lehetőségeiről is. Ennek bizonyosága, hogy ezévi termelési tervüket a tavalyihoz képest másfélszer métermázsával megemelték. Az eltelt másfél évtized bebizonyította, hogy természetesvízi halgazdaságunk a természet szeszélyei, továbbá az ipari vízszennyezések és vízszabályozások, vízkivételek által támasztott nehézségek ellenére is megállta a helyét és nem lett igazuk azoknak, akik hajdanában a természetesvízi halászat, mint önálló gazdasági ágazat életképtenségét hangoztatták. Bebizonyosodott, hogy természetesvízi halászatunk szilárd és bevált hármast pilléren nyugszik s ezek 1. a termelőbázisok — halászati jogok — állami tulajdona, 2. szövetkezeti forma, 3. szocialista nagyüzemi módszerek.

Még valamit, ami a bajai találkozóból kiemelkedik s amiről helyénvalónak találjuk a megemlékezést. Azelőtt a halász — ha valami baja, panasza volt — be sem tehetette a lábát a spekuláns halászbérlő-nagyúr irodájába, ma? — saját központi érdekképviseleti szervük van: az Intézőbizottság, amely a hatóságokkal együttműködve intézi a szövetkezetek ügyeit, orvosolja panaszait, irányítja a közös létesítmények — mint pl. a nagy ivadékevelő tógazdaság megvalósítását. A bajai seregszemlét az Intézőbizottság kezdeményezte és a bajai Új Élet htsz. rendezte meg nagy lelkeséggel. Bebizonyosodott, hogy a „vidéki” találkozások, tapasztalateserék igen hasznosak. Most Szegeden, Szolnokon, Tokajon, Győrön és Pakson a sor, hogy ezek a találkozások folytatódjanak és sűrűsödjének.

GÉPEL IRTSUK

A VÍZIGYOMOKAT!...

A természetes és mesterséges vízfolyásokat, tározókat, halastavakat feiverő vizinövények irtása, — hazai és világviszonylatban is — időszerű fontos kérdéssé vált. A vízhasznosítás hivatlan vendégeként jelentkező gyomok eltávolítása nagy költséggel jár. Feltétlenül rendszeresen kell irtani a káros vízi növényzetet. Elengedhetetlen feladat ez, mert a vízgyomok csökkentik a létesítmények vízszállító képességét, kisbebitik a hasznos vízteret, elősegítik az iszap lerakódását, kedvezőtlenek a plankton képződésre, megnehezítik a közlekedést, a fenntartást, zavarják a halak etetését, a halászást, alkalmat nyújtanak a kártevők elszaporodására és gyomosítják a környezetet.

Szükséges ezek miatt, — a védő növényzet kivételével — a vízgyomokat jól felkészülten és gazdaságos módon irtani. Az irtandó növényeket felosztjuk:

1. vízparton élő,
2. vízszin alatt gyökerező,
3. víz alatt fejlődő növényekre.

Főleg a vízszin alatt gyökerező gyomok elleni küzdelem a jelentős. Ide tartoznak a nád, — a sás, — a gyékény, — a káka féleségek, a kakaslábú. Ezek rendkívül elterjednek a vízhasznosított területeken. Szaporaságuk, életképességük miatt nehezen irthatók. Évelő gyökérzetükről újra és újra hajtanak. Egy rosszul végrehajtott irtás inkább elősegíti a növények szaporodását. A vízparton élő növénycsaládok megsemmisítése nem jelent nagy feladatot. Ezeket kézi vagy gépi kaszákkal könnyen meg lehet semmisíteni. A víz alatt fejlődő növények időszakos kiszáritással gyéríthetők, vagy meg is semmisíthetők.

Megfelelő eredmény érdekében az irtást a növény természetéhez kell alakítani. A gépi gyomirtókkal főleg ezt lehet kedvezően kihasználni. A gépek a kézi munkához viszonyítva gyorsabban dolgoznak. Megfelelő gépszámmal, mindjárt a tenyészidő kezdetén megindított irtást 2—4-szer is meg lehet ismételni. A növények életében ezzel érhető el a legnagyobb késleltetés, fejlődési visszavetés. A növény élettanilag kimerül. A visszavágások miatt a növények nem tudják elérni a víz alatt erősebben megvilágított felszínt, ezért a fejlődés nem lesz erőteljes.

A vízgyomok irtásához sokféle gépet szerkesztettek eddig. Miután a működési körülmények nagyon változók, a gépeknek is szükségük van igazodni. Egyetemes vízgyomirtógép eddig nem jött létre. A konstrukciók két részre oszlanak: nádvágókra és gyomirtókra.

Nádvágó gépek. Hazánkban a különféle gyártmányok közül a csehszlovák ESOX nádvágó gép a közismert. Széles körben használják, mert a fából készült lapos

fenekű csónakja kis merülési és így csekély vízmélységnél is használható. Meghajtása keréklapátokkal történik, melyek a csónak két oldalán, hátulra vannak szerelve. A meghajtókerék lapátjait különböző szögállásra lehet beállítani a sebesség változtatásához. A hajtó kerekeket és a vágószerkezetet a csónak közepébe épített egyhengeres benzínmotor mozgatja. A vágószerkezetet kuplunggal lehet be- vagy kikapcsolni. Üzemben tartásához egy motor és egy vágószerkezet kezelő szükséges. A gép műszaki adatait a táblázat tartalmazza.

Hasonló elv alapján működő gépet gyárt az angol GRAT CUSE RIVER BOARD (Cambridge) cég. Ez a nádvágó gép acéllemez. Hossza 6,5 m, szélessége 1,3 m, merülése 0,25 m. Meghajtásához az egyhengeres, léghűtéses, 11 LE COVENTRY-Diesel motor a csónak első részébe van beépítve. Előrehaladását a csónak két olda-

Felvonul az „Esox” nádvágógép (Balogh felv.)

lára szerelt keréklapátok végzik. Egy-egy keréken 6 lapát van. A kerék átmérője 1,2 m. A lapátok megvédésére a vízszin alatt mindkét oldalán cső alakú védőrácsot alkalmaznak. Munkasebessége 5,6 km/ó, négy méteres vágószélesség mellett.

A V alakú késekkal felszerelt vágószerkezet a csónak két oldalán helyezkedik el. A szerkezetet 3,5—5,5 m hosszú rudak mozgatják. Csuklós illeszkedéssel mind függőleges, mind vízszintes mozgást végeznek. A vágószerkezet szélessége 1,5 m és 60—100 fok között állítható. 60 foknál 1,7 m, 100 foknál pedig 2,3 m a vágási mélység. A sűrű növényzethez kis szögbeállítás, a ritkábbhoz 80—90 fokos beállítás felel meg. 9 gép maximális vágószélessége 6,5 m.

Bedfordban az ugyancsak angol HOWARD és DENNIS gyár állít elő nádvágó gépet. Több változatban 5—7 m hossz és 0,20—0,35 m merülésre készítenek nádvágókat. A közepes nagyságúak 3 vágóval vannak felszerelve. Egy a csónak orrán, kettő pedig a csónak hátsó részén, két oldalán van felszerelve. Mozgatását farlapátkerék végzi. Ez a meghajtás különösen előnyös a part mentén végzendő irtásnál. A vágószerkezet drótkötél függesztésen nyugszik, ezzel lehet lefelé és felfelé emelni.

A vízen mozgó nádvágó gépek a partokat és a partszéléket nem tudják eredményesen tisztogatni. Ennek a feladatnak az ellátására a gépi gyomirtók alkalmazhatók.

Gyomirtó gépek. A növényvágó gépek szerkezetének a javítása mellett olyan gépek előállításának megoldását is keresik a gépszerkesztők, amelyek alkalmasak a vízgyomok kiemelésére. Eddig ezt főleg kisebb méretű csatornákra sikerült megoldani.

Melbourneben sorozatban gyártják a L. W. HARDMANN-féle gépi gyomirtót. Ez a gép a csatornában és a partokon burjánzó vízi gyomok eltávolítására alkalmas. Közép, vagy nehéz teljesítményű traktor után kapcsolható. A szerkezet egy pótkocsira van építve. Darus karja hidraulikusan mozgatható. A darukar 180 fok alatt forgatható. A darukar végén levő gyomirtó fejre egy szinten hidraulikus berendezés van felszerelve. Ezt a traktor a meghajtócsokról üzemelteti. A pneumatikus kerekek felett átnyúló gyomirtókkal a terepszint alatt 1,8 m mélyen lehet dolgozni. A kar hatósugara

3,8 m. A gép billenő mozgást is tud végezni és így a gyomirtó fej a tartókar tengelye körül a függőlegestől 25 fokban elfordítható. A gépi gyomirtó szerkezetében hasonlít a kéz csuklóhoz, ennek folytán a gereblye alakúra szerkesztett fejekkel a gyékényt, a nádat el lehet távolítani. A fejek tíz féle nagyságban készülnek, 1,5 m munka szélesség. Óránként 120 m gyorsan mozog.

A villaszerűen kiképzett kotróveder behatol az iszapba és egy horgos emelőhengere segítségével gyökereitől kiemeli a növényzetet. Az iszapot és a növényt egyidejűleg kirakja a csatorna partra. Előnye: úgy tisztítja ki a csatornát, hogy annak eredeti szelvénye nem változik meg, vízenyős. mocsaras területeken is üzemeltethető, mert a kotróveder a hidraulika útján önmagát kihúzza, vagy kitolja a mocsarból. Irányításához egy fő szükséges.

Kisebb csatornák tisztítására alkalmasak a KARL RITSCHER-féle gyomirtógépek is. Készülnek terepen és vízen mozgó változatban. A YORK típus vízen mozgó szerkezet, mely két darab hengeres alakú úszótestre van felépítve. Az elől szánkószerűen, hátul pedig kúposan kiképzett 600 mm átmérőjű pontonokat gerendák fogják össze, melyek a csatorna méretéhez állíthatók.

A vágószerkezet kotrócsiga készű. Ez az alsó részen félg, felül teljesen burkolt. A különleges kiképzésű vágófej kivágja a növényeket, azokat felaprítja, felszedi az iszapot és a csiga útján egy dobótárcsához juttatja. A dobótárcsa jobb oldalra kidobja és szétteríti az anyagot. A gépet egy 25 LE benzín üzemű járműmotor mozgatja. A gépegység királytengelyen nyugszik és ekörül elfordítható. A csigát hidraulikusan lehet mozgatni. A gép előrehaladását kézi csőrőlével, vagy vontatással lehet biztosítani.

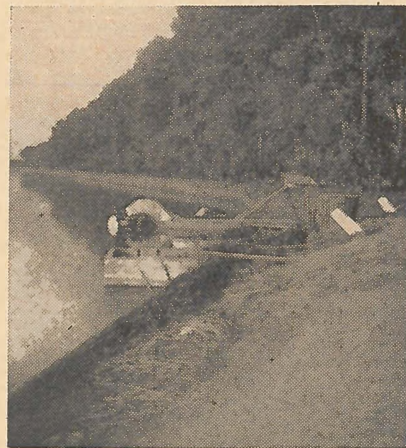
Vízi növényzettel teljesen benőtt 1,2—2,5 széles csatornák tisztítását jól elvégzi a gép. A kitermelt anyagot 10—15 m távolságban dobja el. Teljesítménye 50 m³/ó, sebessége 50 m/ó. Hossza 4,5 m, súlya 1300 kg, a ponton átmérője 600 mm. Egy menettel 1,1—3,0 m szélesen dolgozik.

A gépi gyomirtók iránt évről évre jelentkezik az igény. A vízi növények szaporodásának útját kell állni. Ehhez gépgyáraink segítségével szükséges.

Balogh Bálint

Az ESOX nádvágógép műszaki adatai

Műszaki jellemzők	Mérték egység	Típus		
		A	B	B-2
Vágási szélesség	m	1,83	2,10	2,10
Vágási mélység	m	1,20	1,50	1,50
Merülési mélység	cm	22	25	21
Teljesítmény 8 óra alatt				
vágási szélesség mellett	km	3	4	6
A csónak: hossza	m	6,0	6,6	7,2
szélessége	m	1,8	2,0	2,1
A berendezés súlya	kg	700	900	1000

Nádaratógép a tiszavasvári „Új Barázdá” tsz tógazdaságában (Balogh felv.)

Munkában a „Ritscher” (Balogh felv.)

A halászati kiállítás tanulságai

A 63. Országos Mezőgazdasági Kiállítás és Vásár 1959. szeptember 4-én nyitotta meg kapuit, Mint az előző években is, a halászat az ún. halászati pavilonban kapott helyet.

Idei kiállításunkat az egyszerűség jellemezte. Okulva az eddig szerzett tapasztalatokon, viszonylag kevés számot és csak néhány soros szöveget irattunk a tablókra, nehogy a számok és betűk dzsungelétől a látogató már az első pillanatban visszariadjon. A kiállítás reprezentatív képet fest arról a helyzetről, amelyben mezőgazdaságunk — és benne a halászat — jelenleg van.

A fő mondanivalókat tehát ennek figyelembevételével állítottuk össze, közölve az ország haltermelését a főbb szektorok szerinti bontásban. A szöveget és a számokat nagyméretű fényképekkel egészítettük ki, főleg a halászat gépesítésének tárgyköréből. Újdonságnak tünt az egyik tabló, amely a termelt hal önköltségét mutatta be. Ebből megállapítható volt, hogy az állami szektoron belül a Halgazdasági Tröszt szakkivállalatainak az önköltsége a legkedvezőbb, bizonyítva egyben az is, hogy a halászati főprofilu üzemek olcsóbban termelnek, mint a nagy állami gazdaságokba beékelte tőgazdasági üzemek. A számok egyébként maguk helyett beszélnek, alábbiak szerint:

Halgazdasági Trösztnél 1 kg hal önköltsége: 9,62 Ft.
 Az Állami Gazdaságoknál 1 kg hal önköltsége: 10,78 Ft.
 A Kísérleti Gazdaságoknál 1 kg hal önköltsége: 11,41 Ft.
 A halászati termelőszövetkezeteknél 1 kg hal önköltsége: 10,88 Ft.
 Mezőgazdasági tsz-eknél 1 kg hal önköltsége: 12,— Ft.

Az előző évektől eltérően idén a toronyrészt teljesen elválasztottuk és így biztosítottuk a körforgalmat. A dokumentációs térben az 1958. évi tapasztalatok alapján meghagytuk az akváriumokat. Ezzel összesen 27 akváriumban vált lehetővé az élőhal bemutatása. Eppen az élőhal az, ami a Kiállítás leglátogatottabb helyiségévé teszi a halászati pavilont. Ezeket különös gonddal történt a kiállításra szánt hal felszállítása. Az élőhalbemutató fő hala a ponty. A bemutatott halak szigorú — pontozáson alapuló bírálaton mentek keresztül, amelynél főként a külem és a forma, de az elért súly, sőt az exportkiválmak szempontjai is mérlegelés tárgyát képezték.

A halbírálat kapcsán ma még igen eltérők a vélemények. A bírálóbizottság nem ismeri a kiállított pontyok teljesítményét. Ez azzal a veszéllyel jár, hogy a formalizmus súlyos hibájába esünk. Ma ugyanis — éppen a konkrét teljesítményvizsgálatok hiányában — a küllemből és formából következtetünk vissza a

teljesítőképessegre. Felfogásunk szerint a nemes forma, (magas és széles hát, kicsi fej stb.) pozitív korrelációban van a tényleges teljesítőképesseggel.

Megelégedésünkre szolgált, hogy a hat bírálóbizottság pontozása meg egyezett a gyakorlati termelési tapasztalataival. Végeredményben zömmel azon gazdaságok pontyai értek el maximális pontszámot, amelyek kiváló termelési eredményeket tudnak felmutatni. Így a Szegei Halgazdaság — amely az 1958-as évben élültem volt — tenyésztési nagydíjat, a három hortobágyi gazdaság pedig első díjat és tenyésztési díjat nyert. Bemutatott haluk minden tekintetben elérte az exportkiválmakat. Végre a kiállításon is egyre inkább tért hódít a tükrös ponty, amely kétségtelenül a jövő hala. Nagyon szép volt a Szarvasi Kísérleti Halastavak harmadnyaras tükrös pontya, amely szintén első díjat érdemelt volna. A termelőszövetkezetek halbemutatója is szép volt. Olyan tsz-ek, mint a táci Petőfi és a dégi Búzakalász elismerésre méltó hallal jelentkeztek. Sajnos a Balatoni Halászati Vállalat által felhozott pontyivadék nemcsak nem érte el a megfelelő minőséget hanem nem ütötte meg a kiállításra felhozható egysúly minimumát, az 5 dekát sem. Az általuk felhozott anyaponty minőségére jellemző, hogy a legkisebb pontszámot (58,5) kapta. Bemutatott ivadékát a bizottság nem is tartotta bírálatra alkalmasnak.

A kiállítás tanúbizonysága szerint gazdaságaink ponty tenyészanyaga általában javul és — az ettől eltérő jelenségekre felhívta a figyelmet. A Kisállattenyésztési Kutatóintézetnek (Gödöllő) most már haladék nélkül át kell térnie pikkelyesről a tükrös halra, ha igényt tart arra, hogy a mezőgazdasági termelőszövetkezetek egy részét tenyészhallal ellássa. A Tatai Halgazdaságnak rá kellett jönnie, hogy elvesztett pontyából az ún. „tatai” jelleg és ezt különösen ivadéknál hiányoltuk. A Szegei Halgazdaság harmadnyaras pontya ma már „tataibb”, mint az övék.

Sajnos a hal adottságai nem kedveznek semmiféle kiállításnak. Még a jól érkezett halak is néhány nap alatt annyi sérülést szenvednek, hogy állandó cserélésük sok gondot okoz. Az akváriumok jelenlegi formájukban nem alkalmasak arra hogy a halat épen tartsák. Sem faluk, sem szellőzőberendezésük, sem vízellátásuk nem megfelelő. Utóbbi miatt a kezelőszemélyzet állandó gondban van. A rendelkezésre álló hydrofor kicsi teljesítménye miatt a víznyomás a normálisnak tekinthető, 1,5—2 atm. helyett a csúcsidőszakokban alig érte el a 0,2 atm. nyomást. Ezekből tanulva, jövőre minden akváriumot el kell látni oxigénnel és porlasztókkal, amelyek bizonyos költséget ugyan jelentenek, de teljes biztonságot nyújtanak.

Mindent összevetve a halászati pavilon idén mindenben jobb volt az elmúlt évinél, szeretnénk azonban, hogy a jövőben még a mostaninál is kevesebb hibával zárhassuk kiállításunkat. Ehhez az kell, hogy a halászat tágasabb, modern pavilont kapjon. Így nemcsak a szakmai érdekek nyernek, hanem a látogató is, aki idén kénytelen volt szardínia módjára pavilonunkba bepréselődni, — ha látni is akart valamit...

Már a második éve a Szegei Halgazdaság viszi el a tenyésztési nagydíjat (Berke felv.)

A pézsmapocok jelenléte a rágásokról is jól felismerhető
(Woynárovich felv.)

Harminc éve teljesíték szolgálatot a Rábán, mint gátőr. Szoros kapcsolatom a vízzel, annak állat- és növényvilágával már gyermekkorom óta fennáll. Harminc éve foglalkozom a pézsmák irtásával és közben sok olyan tapasztalatot szereztem, amit olvasóinknak nem állt módjukban. Ezekről a tapasztalatokról számolok be vázlatosan és a korábbi ilyen tárgyú cikkekből csak azt érintem, ami véleményem szerint kiegészítésre szorul.

A pézsmapocokról már hozzánk érkezése előtt hallottam. Hallottam ugyanis már korábban, hogy az embereket megtámadja, a fürdőzőket megharapja stb. Az újságok előkelő helyen közölték, hogy egy pézsmá megtámadta Sopronban a szolgálatot teljesítő rendőrt, aki kardlappal védekezett és így pusztította el a támadót.

A pézsmapocok tömeges megjelenése környékünkön a Rába középső szá-

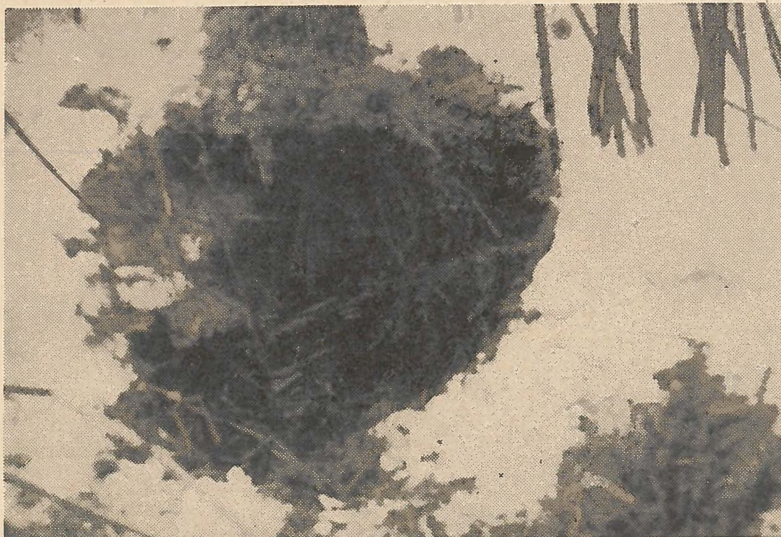
kaszán kelet felé történő vándorlása közben az 1930-as évek elejére esett. A Lánka-patak bejárása során észrevettem Kenyeri község határában az egyik legelőn, hogy a szarvasmarhák lába sűrűn beszakadt a vízint felett alig 50 cm magas partélben. Az üreget kibontottam és kezdtem tanulmányozni a pézsmák életmódját. A ma már közismert vízalatti bejáratot a víz szintje felett kiszélesedő üreget és a szökőlyukat figyeltem meg több esetben is, de pézsmát nem láttam. Azután hegyes vasbottal kutattam a partszegélyt és ahol a lyukat felfedeztem, kitapogattam a vízalatti bejáratot. Több lyukat ki is ástam abban a reményben, hogy sikerül elejtenem egyet-kettőt. Pézsmát nem fogtam, de tartózkodási helyéről már akkor elég világos képet nyertem. Ezek után szerkesztettem meg azt a csapóajtós drótvársát, amit később a rábaközi és Marcal menti ismerőseim tőlem vettek át. Nem rajtam múlt, hogy

a varsa szabadalmaztatása elmaradt. Azt hiszem, ma már országsszerte közismert a varsa, ezért eltekintek a részletes ismertetésétől.

A pézsmapocok tartózkodási helyét a korábbi ismertetések már részletesen tárgyalták. Nem figyeltek fel azonban az értékes cikkek szerzői arra, hogy a vízalatti bejáratnál rendelkező lyuk és a kiszélesedő üreg honnan kap levegőellátást. Vízfeletti bejáratot én is láttam, de arról a víz úgy apadt le és azt a pézsmá rendszerint el is hagyta. mert a ragadozók veszélyeztették. Megfigyeléseim szerint a lyuk feletti talajfedőréteg egyes helyeken igen vékony, gyakran csak a fa- vagy fűgyökerek tartják össze. Minden okunk megvan annak feltételezésére, hogy a levegőcsere ezen a vékony talajrétegen keresztül történik. Meggyőződen támasztja alá ezt a feltevést az is, hogy néhány esetben kisméretű lyukat is megfigyeltem. Ez külső hatások, eső stb. miatt is keletkezhetett a vékony fedőréteg beszakadása miatt. Dr. Bertóti István cikkében említett „külső bejárat” is valószínűleg ilyen beszakadt szellőzőnyílás volt. Ez a nyílás azonban már gyengíti a biztonságát, ezért a lyuk gazdátlanná is válhat, mert a nagyobb méretű nyílás már bejáratot biztosít a ragadozóknak.

Az előzők alapján világos, hogy csak olyan töltésekben kell számolni a pézsmá állandó jelenlétével, melyek lába állandóan a víz szintje alatt van (halastavak és tározók töltései). Árvédelmi töltések, nyári gátak általában csak az árhullámok levonulása idején kapnak vizet, azért a pézsmá is csak ekkor jelenik meg, mégpedig azért, mert a partoldalból, vagy a hullámterti holtágakból (morotvákból) kiönti a víz. Ilyen esetet figyeltem meg 1937-ben a Marcalon, amikor árvédekezésre vezényeltek Babót község határába. A partoldalból kiöntött pézsmá a töltés lábánál befúrt a rézsübe. A víz fokozatosan emelkedett, ennek megfelelően a pézsmá is fúrt felfelé egészen a töltés koronájáig, majd ott mintegy 20 cm mélységben vízszintesen a mentett oldal felé haladt. Az árvíz levonulása után kis mélységben lévő lyuknak kb. 1,5–2,0 m-enként volt bejárata. Ez hívta fel figyelmemet a pézsmá, ebben az esetben árvédelmi szempontból veszélyes munkájára. Úgy látszik, hogy a vízszint alatt ismételtén áttörte a vékony, gyephant vastagságú takaróréteget, hogy újabb és újabb bejáratot készítsen az állandóan emelkedő vízszint alatt.

A pézsmá vízalatti tartózkodásának feltehetően maximális időtartamát a Lánka-patak Kenyeri-szakaszán sikerült észlelnem. A 30–40 cm mélységű, 2–3 m széles tiszta vízben megpillantottam a pézsmát. Amikor felbukott levegőért, meglátott és elkezdett a folyási iránnyal szemben úszni. A víz sebességét 20–30 cm/sec.-ra becsültem. Én a parton vele egy vonalban

A behavazott pézsmapocok fészek alatt nem fagy meg a tó víze
(Veszprémi felv.)

haladtam közepes ütemben és amint felbukott, elejtettem. Kifejlett him volt. Azután leléptem a távolságot, ami 72 lépés volt. A víz alatt töltött időtartam becslésem szerint 2—3 perc körül lehetett. Víz alatt elhelyezett varsában kb. 5 percig marad életben.

Tavasszal a jég felszakadása után kb. 1 hónapig párosan vagy egyenként vándorol. Szülők és fiatalok együtt telelnek, tavasszal a fiataloknak menniük kell. A szülők úgy üldözik el őket. A pár kiválasztása is erre az időre esik. Az erősebb him szerzi meg a nőtényt azzal, hogy a gyengébbet kiűzi a lyukból, azután pedig elüldözi. A hímek verekedését a nőtény távolabbról szemléli, miközben élénken úszkál a víz felszínén. A párok megtelepsznek, ha alkalmas helyet találnak. A helyért és annak megtartásáért a párok nagy küzdelmet vívnak egymással. Ebben a küzdelemben már a nőtények is részt vesznek. Olvasóink bizonyára látták vagy fogtak már pézsmát, melynek bőrét nem lehetett kellőképpen értékesíteni azért, mert csupa lyuk volt. Az a pézsmabiztosan az előző küzdelmek egyikében vett részt.

Vándorlás közben általában a vízfolyásban úszva lefelé halad, felfelé inkább a parton vándorol. Reggel minden esetben, ha erre lehetősége van, vízbe száll és nappalra kis üreget váj a part szélé alá. Ebben eltölti a napot és este folytatja útját. Partra napközben nem merészkedik. Ha elszigetelt tavakból vándorol, vagy egyik vízfolyásból átvált a másikba, akkor a szántóföldeken, füzeseken keresztül vezet az útja és ha reggelre nem ér célba, vagy megfelelő védelmet nyújtó helyre (vízbe), akkor nappalra beássa magát a földbe. Ilyent szántottak ki Pápóc község határában kb. 1935-ben. Ha kavicsos a talaj, a beásás nehéz művelet, ilyenkor falevelek közé bújik el. Ilyet fogtam a Rába hullámtérében a már elolvadt hótakaró leprésele falevelek között. Utjában gyakran a lakott területekre is betéved.

A vándorlás időszakában a kora reggeli órákban nyílt terepen is találkozhatunk vele. Ember elől menekül, de futással elérhető és ekkor támad. Érdekes, hogy nem a rendkívül erős fogazatát használja, hanem a körmeit. Térdmagasságig képes felugrani, de ezt nagyon ügyetlenül teszi, ezért könnyű megfogni. Egyik év szeptemberében a Keszegér beledi szakaszán végeztünk mederkarbantartási munkát. A Keszegér a Kis-Rábából kapja a vizét zsilipen keresztül. A munka megkezdése előtt lezártuk a zsilipet és a meder kiszáradt. A lezárástól számítva 1 hét múlva haladtam a parton és egy kitaposott csapásra lettem figyelmes, ami répába vezetett. Már a csapásról láttam, hogy pézsmabiztos. A víz kiszáradása után répával táplálkozik. Mezőgazdasági kártételét ebben az egy esetben ész-

Pézsmabiztosok-fészék a befagyott tó jegén

(Veszprémi felv.)

leltem, de ez is rendkívüli esetnek tekinthető.

A nicki duzzasztóműbe épített kisteljesítményű turbina előcsatornájába pillantottam le 1946 tavaszán. A turbina ekkor üzemen kívül volt és a csatorna fenekén összegyűlt iszapban felismertem a pézsmabiztos nyomokat. Lementem és ott 4 darab lesóványodott pézsmabiztos találtam. Nem tudtam megállapítani, hogy kerülhettek az előcsatornába. A hosszabb idő óta rejtélyes módon ott tartózkodó pézsmabiztosok legfeljebb az uszadékból kerülhettek ki, amit a gereben keresztül időnként beengedett víz sodort magával.

Tavakban a kagylókat olyan távolságra gyűjti össze a lakása körül, ahonnan egy lélegzetvétellel a lyukig tud úszni. Sok kagylót helyez el az

iszapcsatornában is, főleg télire. A kagylókat könnyedén feltöri, ugyanis a két félkagylót összetartó izmot harapja el. Ezért látott Molnár János halász (Halászat, 1954. dec.) annyi ép kagylóhéjat a pézsmabiztos lakása körül.

A dr. Veszprémi Béla (Halászat, 1957. szept.) cikkében említett nagy sáscsomókat a telelő pár minden évben elhelyezte az általam ismert tavakban, holtmedrekben is kb. 30 m-enként. A sáscsomók nagy vastagságuk miatt nem fagynak át teljesen és bennük levegőt vehet a pézsmabiztos. Enélkül állóvízben, jég alatt nem lenne biztosított a kellő levegőmennyiség.

Dobos Márton
gátör
Pápóc, Vas megye

A pézsmabiztosok fészék száraz gyékényszálakból és borzhinárból készült

(Veszprémi felv.)

A vizek városában

Szilaj táncot jár az etetőkaró egy-egy gyors fordulat következtében a Cseke-tóban, és bármerre nézünk, itt is, ott is megcsillan egy-egy „aranyhas” a kora reggeli napsütésben. Atyai büszkeséggel kormányozza ladikját Dinga János bácsi jól ápolt kedvencei között.

De nemcsak a cseketavi látvány ilyen szemet, szívet gyönyörködtető a tavak városában, Tatán. A híres tatai vár, a mai Kuny Domonkos múzeum tövéből remek kilátás nyílik az Öreg-tóra. Ott is nyüzsgő a halnépség. No és mi a helyzet a Réti-tavakkal? Valamikor ott igencsak sok gondot okozott a vízellátás. Erre a kérdésre Nagy Zsigmond, a Tatai Halgazdaság főagronómusa adja meg a megnyugtató választ. Az egykori 56 hold helyén ma már mintegy 130 holdat tesz ki a Réti-tavak területe. A Markó-csatorna megoldotta a Réti-tavak vízellátását. Az új csatorna a Vecserei-patak vizét a telettetők után az országút alatt elhaladva a Réti-tavakhoz viszi és ott körárok rendszerben táplálja mindig friss vízzel a tavakat. Ugyanott három ivató tavat is építettek és öt, egyenként 100 m²-es alapterületű telettőt, állandó vízátfolyással.

Egyrészt gyarapodott területben a gazdaság, másrészt azonban veszt is tóterületet. Az oroszlanói új nagy víztároló építésével a Bokod község határában levő tavuk megszűnik, „beolvad” a víztárolóba.

A Tatai Halgazdaság a maga nemében egyedülálló. Ferenccmajorban 700 hold szántóterülete van tehenészettel, juhászattal. A gazdaság vezetősége logikusan gondolkozott. A töltések, tószélek, utak tisztogatását a birkák legeléssel lényegesen olcsóbban bonyolítják le s a kézi munkaerőre már nem hárul annyi tennivaló. 2200 darab sertést is tud hizlalni egyszerre a gazdaság s ezzel korábbi kapacitását megkétszerezte. Nemcsak mezőgazdasági területtel bővült Tata. 22 hold új telepítésű szőlő ápolásában okoz komoly gondot a rendkívül csapadékos kora nyári időjárás.

A tataiak azonban nem állnak meg a gazdaság fejlesztésével. Sertésfiaztató szerepel terveik között, mert hizlaldáikat — legalább részben — saját nevelésű süldőkkel akarják megtölteni. Ferenccmajorban, a mezőgazdasági gyengén hasznosítható területeken, mintegy 340 holdon új tavakat akarnak létesíteni, még hoz-

zá már az 1960. évben. A továbbiakban a Réti-tavak után a Fényes-patak völgyében, a Fényesforrásoktól a Dunáig összefüggő tórendszer akarnak építeni a tatai és a naszályi termelőszövetkezetekkel együttműködve.

Természetesen Tatán is érvényesül a régi közmondás: „Nincsen öröm üröm nélkül”. Gyarmati Sándor igazgató elmondja, milyen komoly károkat okozott és okoz most is állandóan a Tatabányai Szénbányászati Tröszt szénpora. Az Öreg-tavat tápláló vízzel csak úgy zúdul a szénpor a tóba, telettetőbe. Az Öreg-tó napról napra jobban iszaposodik. Amint a szárazon álló telettetők partján végigmentem, és a telettők feketéllő fenekét láttam, akaratlanul is az a bizzar ötletem támadt, hogy ez a sokoldalú Tatai Halgazdaság a különböző melléküzemágai (szántó, szőlő, hizlalda, juhászat, tehenészet, fiaztató) mellé bátran beállíthatna még egy brickettgyárat is.

Sürgős intézkedésre számít a Halgazdasági Tröszt az illetékesektől, legyenek végre segítségükre és szénportalanítsák ezt az egyébként igen szépen fejlődő gazdaságot!

(—tay)

Részletes cikket közöl a „Ribnójé hozjajstvó” Iskov miniszter tollából a szovjet halgazdaság 1959—1965 évekre tervezett fejlesztéséről. A tengeri és természetes vízi halászaton kívül részletesen tárgyalja a tógazdasági haltenyésztés feladatait.

Az ember által teljesen irányítható tógazdasági haltenyésztésnek előkelő helyet kell elfoglalnia az ország halgazdaságában. Az eddig elért kiemelkedő eredmények mutatják az utat. Több állami és kolhoz gazdaságban sikerült elérni évek során át hektáronként 15—20—30—40 q haltermést. Evvel szemben az országos átlag 4—5 q hektáronként vagyis 2,3—2,9 q kat. holdanként.

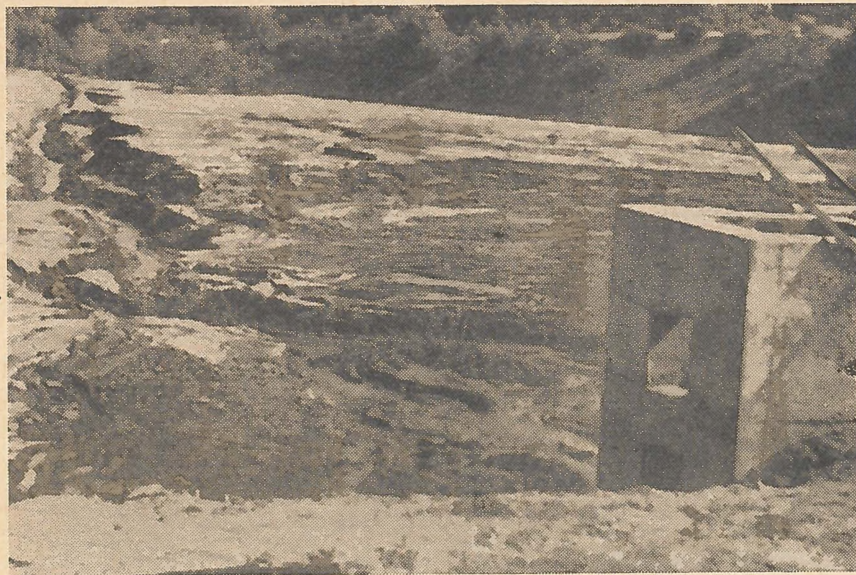
Át kell venni a kínaiak módszereit, mert náluk az országos átlag 30 q/ha volt. Egyes területeken elérték a kínai haltenyésztők a 200 q/ha termést, sőt kísérleti parcelláik átszámított termése elérte a 4000 q/ha-t is!

A legközelebbi 2—3 év feladata: intenzív etetéssel és vegyes táplálkozásban egymással nem versengő — halfajok tenyésztésével nagy terméséket elérni.

Széles körben el kell terjeszteni a csak növényt fogyasztó amurhalat is.

Terv szerint ez időszakban az élőhal mennyisége az eddigi hétszerese lesz.

Németh

Kb. félévi iszap a Tatabányai Szénbányászati Tröszt ülepítő medencéjében. Még ennek ellenére is rengeteg szénpor jut az Öreg-tóba

(Fóris felv.)

Érdekességek dióhéjban —

— a tengeri halak világából ...

Földgolyónkon vagy 450 millió éve léteznek halak — vallják a zoológusok és azok, akik szűkebb otthonunk életrajzának felderítésével foglalkoznak. Ismerünk egyes tengeri halfajokot, mint például a mi csukánkhoz hasonló barrakudákat melyek vagy tízmillió (!) éve élnek

maj alakjukban, tehát már akkor voltak félelmetes ragadozói a sós-vízü rengetegeknak, amikor torzonborz szépapánk még nem váltott vizumot a kies Neander völgybe, csak makogott és sejtelve sem volt arról, hogy egy szép napon büszkén két lábra áll.

*

Az állattan tudósai szerint ma vagy 25—40 000 különféle hal létezik, ebből 15—25 000 faj él a tengerekben. Évente több száz, addig ismeretlen halféleséget fedeznek fel és leírtak olyan halat is, melyből csak egyetlenegy példányt fogtak. A legnagyobb mennyiségben előforduló tengeri hal a kis szardínia, ebből egyedül a kaliforniai partok mentén évente vagy hét milliárd kerül a hálókba (750 000 tonna), anélkül, hogy az állomány észrevehető módon gyérülne.

*

Az általános véleménnyel ellentétben a halak nemcsak úsznak, hanem másznak, ugranak, siklanak és repülnek. Vannak olyan fajok, melyek ugyanakkora sebességgel tudnak hátrafelé úszni, mint előre. A halak ritkán használják farkúszójukat úszás közben, hacsak nem ugranak meg félelmükben, vagy rablás céljára. Az óriásráják, a man-táknak nevezett többtonnás ördög-halak gigászi „szárnyaikkal” ma-dar-

rak módjára verdesik a vizet és méteres magasságokra képesek a víztükör fölé fellendülni. A fantasztikus alakú tengeri csikóhal a hátán levő egyetlen aprócska úszóját szorgalmasan legyezgetve változtatja helyzetét, a „legolcsóbban” a pilótáhal közlekedik, egyszerűen hajófenékre vagy ennek hiányában cápára tapad. Ő a tengerek — potyautasa!

*

Leggyorsabbak azok a halak, melyek farkúszója újhald alakú, tehát a ton- és makrélafajok, valamint a kardhalak és kiterjedt rokamáságuk. Ezek óránként hatvan kilométernél is nagyobb sebességre képesek. Ismerünk halakat, melyek lomha testalkatuk ellenére is villámgyorsak, a kőpcős tengeri sügér, a sósvizeknek

ez a tankja például könnyedén éri be legáramvonalasabb és látszólag sokkal mozgékonyabb zsákmányát.

*

Vannak olyan csontos halak is, melyek különös módon táplálkoznak. Kísérteties lassúsággal cserkészik végig a tenger fenekét és ha csövesféreggel találkoznak, a támadó kobra villámsebességgel vágna rá és tépik ki biztonságot nyújtó (?) lakóhelyéről. Pedig ez a pompás virághoz hasonló, egyáltalán nem rusnya csövesféreg sem lassú állat, hiszen olyan gyorsan tud visszapattani rejtekébe, hogy ezt a mozdulatát az emberi szem néha nem is tudja pontosan követni. A legkorszerűbb módon a kaliforniai partok mentén élő kecskehal biztosítja mindennapi ételmét, állán hosszú, tekintélyt kölcsönző szőrpamacsot visel. Ez a szakáll-

nak is beillő pamacs azonban korántsem azt a célt szolgálja, hogy tulajdonosa vele kevélykedjék, hanem pontosan úgy működik, ha nem is elektronikusán, akár a radarkészülék. A szakáll rezgése jelzi azt, amikor a vizáramlás visszaverődik a hal útjába kerülő tárgyról, többnyire zsákmányról, melyet a derék kecskehal így akkor is el tud kapni, amikor a vízben szurokfekete sötétség uralkodik.

*

Ki hinné, hogy a tengerben tetvetlenítő állomások is működnek, ahol a zengzetes nevű és szorgalmas szenyoriták tömege tart állandó ügyeletet. A nagyobb tengeri halak sokat szenvednek a rájuk tapadó parazitáktól, felkeresik tehát ezeket az intézeteket, ahol a szenyorita nevű apró halacska percek alatt szabaddíjtják meg őket kintzólíktól, ugyanakkor a szenyoriták is jól járnak, mert csemegeként csipegetik le a férgeket. Megfigyelték, hogy az élősdiektől győzött páciensek még a szájukat, kopolyufedőiket is megnyitják, hogy a félelem nélküli „kisasszonykák” a legrejtettebb helyre tapadt kellemtelen vendégeket is kicsipegethesék. Rendkívül érdekes az is, hogy a pácienseknek eszükbe sem jut elkapni egyet-egyet az ambulatórium szorgalmasaiból, ha azonban valamelyikük elkalandozik a „rendelőből”, a hálátlan betegek elkapják és fel-falják az — orvosukat.

*

Az elektromos rája 200 voltnál nagyobb feszültségű villamos ütéssel képes adni, ami elegendő ahhoz, hogy elkábítsa még az embert is. Az azonban nem felel meg a valóságnak, hogy a rája képességét zsákmányá-

nak elkábítására használja fel, mert csak akkor osztogat villámcsapást, amikor védekezésre kerül a sor. Ez a csapás kiadós és hatásos, hiszen mi sem nyelődik le a szilvásgombócot, ha az — szájonvágna ...

*

Ismerünk mélytengeri halakat, melyek maguknál is hosszabb halat képesek egyből lenyelni, ilyenkor úgy megduzzad bendőjük, mintha valami hatalmas zsákot viselnének a hasukon. A felszíniek közül a kardhalak és tonfélék kedvelik a kiadós falatokat. Az egyik befogott, négy méter hosszú kardhal gyomorából egy alkalommal másfél méter hosszú elnyelt tonhal került elő, az arány még meglepőbb ha figyelembe vesszük, hogy a kardhal kardjának hossza több mint az állat egész testhosszának egyharmada. A legérdekesebb a dologban az, hogy a hetven kilós falattal jóllakott rabló alig néhány perccel később aprócska szardíniával csalizott horgon vesztett rajta. Hogy a nagy és a kis falat bekebelezése között alig néhány perc telt el, azt a gyomorból kiboncolt és szinte élő tonhal igazolta.

*

Az aprótestű halak között vannak, melyek nem nőnek meg 2—3 centiméternyinél hosszabbra, így például a gobiusok családjába tartozó törpék. Ellentétük a cet-cápa, ez az ártalmatlan és kizárólag apró állatocskákból élő masztodon húsz méternél is hosszabbra nő meg, az ekkora példány súlya túlhaladja a száz tonnát. A holdhalak kétméteres, tehát a nagy halakhoz képes „kis” példányainak súlya megközelíti a tíz mázsát, ami a zömök, mondhatni gömbölyű testformában leli magyarázatát.

*

Vannak tengeri halak, melyek csak nagyon sokára válnak ivaréretté, a tengeri fekete sügér 11—13 éves koráig kerüli el sikerral ama bizonyos rózsalánco-kat, de vannak ennél is szerencsésebbek, melyek csak húszéves korukban „házasodnak”. Ezzel szemben ismer a tudomány olyan halat, mint például az egyik felszíni sügérkét, mely megszületése után alig néhány nappal már ivarérett.

*

A tengeri kopolyúsok ikráinak nagysága igen különböző. A hatalmas tengeri sügér ikrája alig mákszemnyi, az anya egyetlen ivás során hatvan millió ikrát is képes kibocsátani. Legnagyobb ikrája a királylazacnak van, átmérője megüti a hat millimétert. Az ikra mennyisége a tengerlakóknál nem mindig függ a testnagyságtól, egyes 15—20 kilós tőkehal-fajok alig 50 000 ikrát produkálnak annak ellenére, hogy ez az ikra alig nagyobb a gombostűfejénél.

A nyíregyházi „Alkotmány” tsz „palónyás” brigádja (Berke felv.)

A közvéleményt az utóbbi időben egyre fokozottabb mértékben foglalkoztatja az a kérdés, hogy természetes vizeink halállománya csappan-e vagy növekszik. Érdeklő ez a kérdés elsősorban a halászokat, akiknek lényegében megélhetésük alapja a hal. De izgatja ez a horgászok sok ezres tömegeit is, mert szép sportjuk jövője függ tőle.

Tény az, hogy ezen a területen jelenleg a legkülönbözőbb hírek kavarognak, amelyek lényege, hogy kizárólagosan vannak vizeinkből a halak, és ennek ellensúlyozására semmi sem történik.

Természetesen azt felmérni, hogy vizeinkben mennyi hal él, szinte lehetetlen. De hozzávetőleges becsléseket kaphatunk a kifogott halmennyiségek alapján. Mi bizonyítja ezt a feltevést, hogy a halfogások mennyisége bizonyos arányban áll a halállománnyal? Bizonyítják elsősorban a közeli évek fogási statisztikájának adatai. Pl. 1958-ban bizonyos mértékig fejlettebb technikával halász termelőszövetkezeteink 132 q-val kevesebb halat fogtak, mint 1957-ben. Ennek oka pedig az volt, hogy a múlt év tavaszi és nyárelejei kedvezőtlen időjárás következtében rosszabb volt a haljárás és kisebb a halállomány gyarapodása. Következésképpen a ki-

sebb mennyiségű halból kisebb lett a kifogott hal mennyisége is.

Nézzük meg ezek után mit mutat több év statisztikája. A természetes vizek összterülete 220 000 kat. hold. Ebből

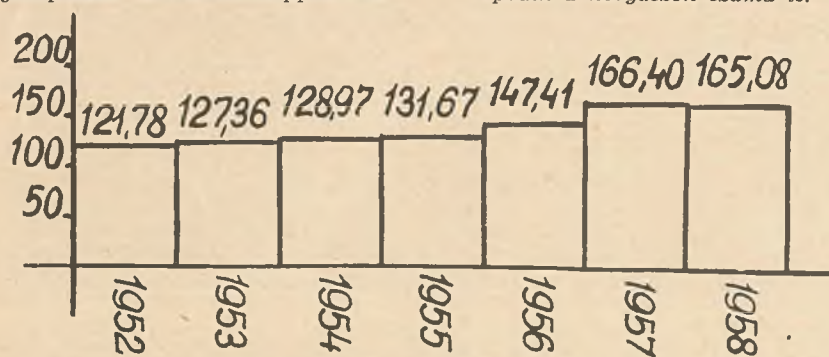
a Balatoni Vállalat kezelésében	106 000 kh
a halászati tsz-ek kezelésében	94 000 kh
az elektromos kísérleti üzem kezelésében	5 000 kh
horgász és egyéb vizek	15 000 kh

A felszabadulás előtti természetes vízi halfogás a rendelkezésünkre álló adatok szerint az 1934—38-as években évi átlagban 27 000 q volt.

A felszabadulást követő időszak bemutatására a halászati termelőszövetkezetek megalakulását követő időszak halfogási eredményeit vettük, mivel lényegében ettől az időtől kezd érvényesülni a szocialista állam irányítása és ellenőrzése a természetes vízi halászat vonalán. Ez az időpont 1952-re esik. 1952-től a halászati termelőszövetkezetek fogási eredményei a következőképpen alakultak

1952. év	12 478 q
1954. év	12 897 q
1956. év	14 741 q
1958. év	16 508 q

A htsz-ek fogási eredményei tehát nőnek, de ugyanakkor állandóan gyarapodik a horgászok száma is.

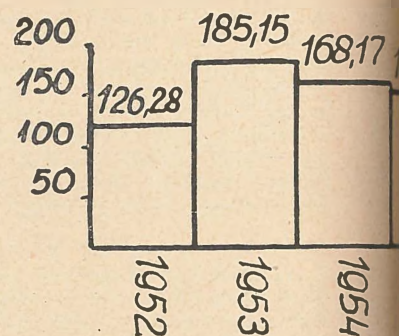
A htsz-ek haltermelésének alakulása

Mi az a természetes vizek ha

1938. év	15 000 fő
1950. év	21 000 fő
1955. év	37 000 fő
1958. év	47 000 fő

Az természetes, hogy a halfogásból a horgászok is számuknak megfelelő arányban kivették a részüket, amely a MOHOSZ jelentése szerint kb. évi 12 kg-nak felel meg fejeként.

Fenti számok tükrében tehát azt láthatjuk, hogy ha nem is nagy ugrásokkal, de egyenletes fejlődéssel növekszik a htsz-ek fogási eredménye. Ez a fejlődés véleményem szerint még abban az esetben is a tényleges helyzetet mutatja, ha számításba vesszük, hogy htsz-einkben a nyilvántartási fegyelem állandóan javul és így a halfogási eredmények is javulnak. De ha a természetes vizeken halfogást gyakorló szervek összfogási eredményeit veszem is, fejlődést mutató számokat kapunk. Ismét megemlítem, hogy a horgászok fogás-

A Balaton halter

eredményeit a MOHOSZ-tól kapott számok átlagbecslése alapján állítottuk be, amely szerint az 1 horgászra eső évi halfogás 12 kg-ra tehető.

A természetes vízi halászat évi összfogásának alakulása:

1952. év	34 626 q
1953. év	37 711 q
1954. év	32 234 q
1955. év	33 666 q
1956. év	30 382 q
1957. év	36 327 q
1958. év	36 521 q

Ez a táblázat, bár nem mutatja ugyanazt az egyenletes emelkedő tendenciát, mint a htsz-eké, de semmiestre sem csökkenő. Az 1953—56. időszakban elég jelentős hullámvás tapasztalható. A visszaesés a Balatoni Halászati Vállalat fogási eredményeiből adódik, ahol a következőképpen alakult a megfelelő időszak fogási eredménye:

1952. év	12 628 q
1953. év	18 515 q
1954. év	16 817 q
1955. év	15 793 q
1956. év	10 597 q
1957. év	14 331 q
1958. év	13 448 q

azság állománya körül...

Meg kell jegyezni, hogy a B. H. V. fogási eredményében ez a nagyszabású ingadozás elsősorban abból adódott, hogy az első évek fogási terveit túlméretezettnek tartották. Ezért a vállalat tervét átmeneti időre alacsonyabban állapították meg.

Megállapítható, hogy országunk vizeinek halbősége ma már nem az, mint valamikor, a nagy vízszabályozások és az ipari fejlődés megindulása előtt volt, mert különben a fejlődésnek sokkal egyenletesebbnek és nagyobboknak kellene lennie.

Mi a magyarázata akkor a fenti fogási eredménynek? Valóban itt látványos ellentmondás áll fenn. Egyelőre a fogási eredmények összességében emelkedő tendenciája, másfelől az ideális halashelyek csökkenése. A magyarázatot — amit az ember leltudatos beavatkozásának is lehet nevezni — elsősorban a következő tényezőkben kell keresni: Először is rendelkezésre szabályozták, hogy a halat milyen időszakokban és milyen

Kátrányozzák a varsákat a velencei „Törekvés” htsz halászai
(Veszprémi felv.)

vek a természetes vizekben évente kihelyeznek.

Ezek természetesen kedvező hatással voltak vizeink halállományára. Meg kell mondanunk azonban az igazság kedvéért azt is, hogy egyes halfajaink fogása éppen a vízszennyezések hatására csökken. Így pl. kecsgeből 1950-ben még 205 q-t fogtunk, 1953-ban 153 q-t, 1955-ben pedig már csak 109 q-t. Vagy márnából 1950-ben még 618 q volt a fogás, 1955-ben pedig csak 310 q. Mint fontos megoldandó feladat áll tehát a halászati szakembereink és e területen dolgozó összes szervek előtt egyes nemes halfajok túl gyors ütemű apadásának megállítása, majd egészséges iramú fejlesztése. Különösen fontos az igen értékes halfajnak, a kecsge-nak a megmentése.

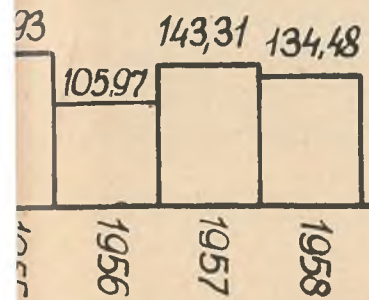
Azokat az általános feladatokat pedig, amelyek a halállomány állandó növelésénél előttiünk állanak — s e feladatok egyre égetőbbekké lesznek — mivel a népélelmezés változatosabbá tételében igen fontos szerepet tölt be egyre inkább a hal, — csak az összes érintett szervek közös erő-

feszítésével oldhatjuk meg. Vízügyi szerveinknek a csatornák építésein, folyók szabályozásakor egyre inkább szem előtt kellene tartaniok a halélettani szempontokat is.

Ipari üzemünk vízszennyezésének is mielőbb véget kellene vetni, mert ez nemcsak halászati, hanem közegészségügyi kérdés is. Nem ártana e tekintetben is példát venni a Szovjetuniótól, ahol nemcsak a vállalat fizet kártérítést vízszennyezés esetén, hanem az üzem igazgatóját és főmérnökét is kártérítés fizetésére kötelezik.

Összefoglalva: a halászat terén nem kétségbeejtő a helyzet, vannak azonban olyan tényezők, amelyek miatt a halmenyiség természetes vizeinkben nem érheti el az iparosítás előtti állapotot. Másrészt terjedelmét tekintve is egyre inkább a mesterséges tavak halhozamára helyeződik át a súly, — legalábbis hazánkban — mivel ezek adják egyre fokozottabb mértékben az összáru jelentősebb mennyiségét.

Béres Sándor

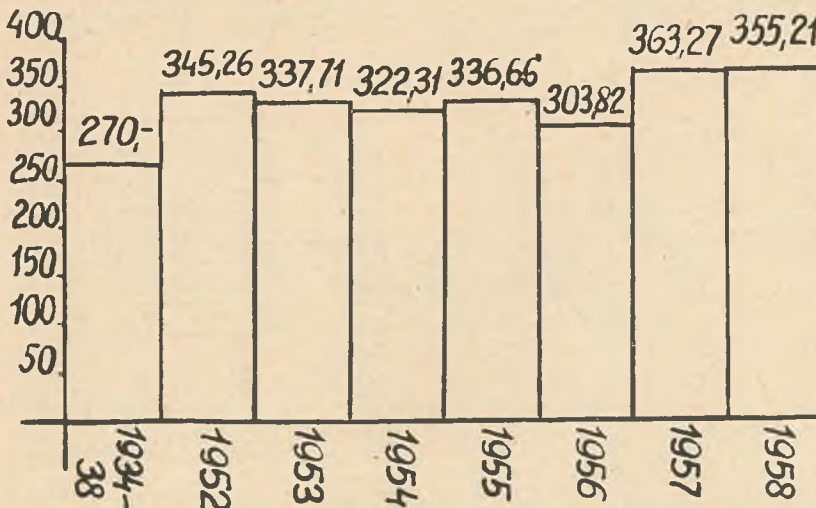
Évek alakulása

nyilván szabad kifogni. Az időszakot úgy állapították meg, hogy a halak zavartalan szaporodását, ivását biztosítsák. A méret a halak nemi érettségét tartja szem előtt, ami szintén fontos tényező a szaporodás elősegítésében. Hatósági szerveink egyre inkább érvényt tudnak szerezni az ide vonatkozó rendeleteknek.

A természetes ivóhelyek csökkenése különösen fontos feladattá teszi az ivadékutánpótlás megszervezését is. Különböző szerveink ennek a feladatnak is egyre inkább eleget tesznek. Ennek megfelelően a halászati termelőszövetkezetek és a Balatoni Halászati Vállalat az utóbbi években a következő pontyivadék-kihelyezéseket hajtották végre:

Év	Halászati tsz-ek	Balatoni Vállalat
1957	546 q	116 q
1958	548 q	74 q
1959. I. félév	511 q	182 q

Ezenkívül a különböző horgászegyesületek is helyeztek ki ivadékokat, illetve mentettek át a tavaszi áradások idején. Ugyanakkor több ezerre tehető azoknak a süllőfészkeknek a száma is, amelyet a különböző szer-

A természetes vizek haltermelésének alakulása

Csökkentsük -

- az ipari vízszennyezéseket!

A Székesfehérvári Vízügyi Igazgatóság — a VITUKI javaslatára — Szabadbattyánban, közvetlenül a Nádor-csatorna mellett, négy db 3—4 m³-es kísérleti medencét épített, az ipari szennyezések kivizsgálása céljából. Elsőnek a fűzfői üzemeket tették próbára, az utóbbi években ugyanis egyre több volt ellene a panasz vízszennyezés miatt. (A Fejérmegyei Halgazdaság 2,5 millió forintos kártérítési igényt jelentett be velük szemben.)

A halhús szennyezettségének megállapítása végett ezeket a medencéket — a befogadó Séd-, illetve a Nádor-csatorna hígításának megfelelően — a fűzfői Nitrokémia-, a Festékáru- és a Papírgyár (hígított) szennyvizével töltötték meg és egy-egy medencébe 100 darab, 2—5 dg-os pontyivadékot helyeztek be kétheti időtartamra. Ennek leteltével (múlt hó 13-án) a medencéket „lehalászták” és a halakat különböző módon elkészítve (részben főzve, részben pedig sütve) feltálatlák. A VITUKI, a tihanyi Biológiai Intézet, a Fejérmegyei Halgazdaság, a Székesfehérvári Vízügyi Igazgatóság és a vízszennyező üzemek képviselői-

ből alakult komplex bizottság azután „ízpróbát” tartott és ennek során megállapították (anélkül, hogy tudták volna az egyes érdekeltek, melyik üzem szennyezésének volt kitéve az éppen ízelt hal), hogy az említett üzemek közül melyik szennyezése károsabb a halállományra. A „zsüri” szerint: a papírgyári szennyezés okozta még aránylag a legkevesebb ízrontást a halhúsban.

Jövőben hasonló ilyen vizsgálatokat fognak végezni a panaszolt különböző ipari szennyezésekkel kapcsolatban. Így minden részrehajlás nélkül — a szakintézmények és az érdekeltek képviselőiből alakított bizottság ízérzéke alapján is — megállapíthatják a szennyezettség mérvét.

Tájékoztatásul még felemlítjük, hogy Fűzfő mellett ettől függetlenül már épül is egy 18 kat. holdas és kb. 160 000 m³ befogadóképességű szennyvíztározó medence, amelyben 3—4 hétig tárolják majd a fenti üzemek szennyvizét és azután fokozott intenzitással (az eredeti 20—70 lit/es helyett 500 lit/s vízszugárral) engedik majd le a Nádor-csatornába, előre jelezve a tározó üritését. Ezáltal

legalább bizonyos időközönként mentesítik a Nádort ezektől az állandó és egyre fokozódó szennyezésektől, a most kotort ún. Sárvízi Malom csatornából viszont teljesen kikapcsolják a szennyvíz-leeresztéseket.

Ez a kis térfogatú szennyvízi tározó azonban csak ideiglenes, illetve átmeneti megoldás a nagyobb szennyvízkárok megelőzésére, mert az egyes ipari üzemeknek sürgősen gondoskodniuk kell korszerű szennyvíztisztító berendezésekről.

dr. Fóris Gyula

A HALASTAVI SIRÁLYOK VÉDELMEBEN

Éz év június 28-án az apaji tógazdaságban járva 40 db dankasirályköpetet gyűjtöttem a rizsföldek és

A dankasirályköpetek anyaga kizárólag a gabonaszipoly chitin részének tömegéből állt (Sterbetz felv.)

halastavak gátjain. A töltéseken mintegy 450—500 sirály üldögélt és pihenőjükön teljesen friss állapotban jutottak birtokomba a köpetek. A madarak 30—40-es csapatokban a tavak és rizsföldek között elterülő ürdbői és apaji gabonaföldeket pásztázták és időnként vissza-visszatértek pihenőhelyeikre, hogy ott emésztés közben szétszórják az alábbi érdekes dokumentumokat:

40 db friss köpetet vizsgáltam. Egy-egy köpet átlagsúlya 1,2 g. Darabonként átlag keresztmetszet 14—15 mm. A feldolgozás eredménye: Gabonaszipoly (*Anisoplia spec.*) emészthetetlen chitin részei 47,55 g; 3 db parányi kavics, 1 db rizsszem és 1 db muharmag 0,45 g. Már e kis vizsgálati anyag is kirívó példája annak, hogy a dankasirály elsősorban rovarevő, s ha ez a táplálék nem megfelelő mennyiségben áll rendelkezésre, békében hagyja a halat. A halastavi illetőségű dankák ez esetben százalékgig a közelben tömegesen megjelenő mezőgazdasági kártevőket pusztították s közülük egyetlenegy sem mutatkozott az ivadékos tavakon. (S. I.)

Indul a tiszai nagyháló

(Berke felv.)

Miről számol be -

- A KÜLFÖLDI SAJTÓ?

Az AFZ 1959 augusztusi 15-ös számában dr. W. Fritsch a halaszvizek fenolszennyezéséről írt tanulmányát olvashatjuk. Megállapítja, hogy a közepnémetországi statisztikák szerint a gyári szennyvizek, melyek nagyrésztben fenolt és fenolszármazékokat juttatnak a vizekbe. Fenolon nem az ennek a szónak kémiai értelmében vett karbolsavat kell érteni, hanem egész sorát a szerves vegyületeknek, melyek többnyire más

káros vegyi anyagokkal együtt szennyezik a vizeket. Újabbban igen sok fenolszennyezés jelentkezik a műanyagokat előállító gyárak révén, melyek az úgynevezett fenolplasztok (bakelit) előállításánál során tekintélyes mennyiségű fenol- és krezoltartalmú vizet produkálnak. Az újabb vizsgálatok során kitűnt, hogy a fenoloknál is pusztítóbb hatású a hydrochinon és főleg ebből az igen könnyen oxidáló anyagból képződő termék, a p-chinon, mely egytized milligramm/liter koncentrációban pusztító hatású a halakra és azok alacsonyrendű tápszervezeteire. Mivel a fenoltartalmú szennyvizek kémiai anyagainak kimutatása rendszerint nehézkes, bevezették a biológiai vizsgálatot, melynek során akváriumokban vizsgálják, hogy milyen hatásúak a kísérleti halakra a vízminták. Ez a módszer bevált és egyszerűbbé teszi a vizsgálatot, kiküszöbölhetővé az analitikai munkát. Fritsch dr. hangsúlyozza, hogy nem elegendő a vízvizsgálat, igen gyakran a vizsgált víz teljesen fenolmentes és ártalmatlan, viszont a fenéktalajban adszorbeált mérgezőanyag pusztulást okoz olyankor is, amikor a kémiai és biológiai vízvizsgálat negatív eredménnyel jár. Az iszapban tárolt fenolanyag kellemetlen ízt kölcsönöz az iszapban élő táplálékszervezeteknek, az ezeket felvevő halak is megkapják a kellemetlen patikaszagot. Vízvizsgálatok során indokolt tehát fenéktalajmintákat is venni.

*

A DEUTSCHE FISCHEREI ZEITUNG idei 6-os számában E. Schlieker ismételtén foglalkozik a műanyagrostokból vert hálók telítésének időszerű kérdésével és ismerteti a Bornit-SB anyaggal impregnált hálókkel szerzett újabb tapasztalatokat. A telítés egyenletességének biztosítására azt ajánlja, hogy a felesleges telítőanyagot mángorlással távolítsák el, gumihengerek alkalmazásával, melyek a háló anyagát a fahengerekkel ellentétben nem sértik meg. Kísérleteket indítottak meg a

centrifugálással is, ami igen jó eredményt ígér. Schlieker újabb oldószerekkel is kísérletezett és megállapította, hogy a drága triklóretilén vagy tetraklórmetán helyett jól lehet használni a nehéz lakkbenzint, mely, bár tűzveszélyes, de kellő óvintézkedésekkel már csak azért sem jelent komoly veszedelemet, mert lobbanási pontja magas. Lakkbenzin hígítóanyag használatánál a száradási idő valamivel hosszabb, ez azonban inkább előny, mint hátrány, mert kellő idő áll rendelkezésre a mángorlás műveletére, ami akkor végezhető tökéletesen, amikor a hígított Bornit anyag még nem száradt be.

H. Arndt az NDK-ban megjelenő DFZ 1959 júniusi számában bírálja azt a tanulmányt, melyet a lap 1959 márciusi számában közölt dr. Müller tollából. Saját sokéves tapasztalatait alapul véve megállapítja, hogy a csukaivadék megmaradásának legfontosabb feltétele az, hogy a kihelyezés szakszerűen történjék, nem tömegben, hanem minél kisebb „adagokban”, hogy a szállítás során legyengült ivadékok az új életterben levő rablók zsákmányává vagy a csukaivadék kannibáлизmusának áldozatává ne válják. Tapasztalat szerint legalkalmasabbak a vízinvénnyel sűrűn benőtt szélvizek és kerülni

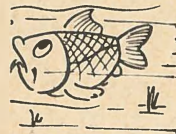

kell a szabad iszapos fenékű vízszakaszokat. A szállítókannából kikerült ivadékok szinte merev, élettelen és a behelyezéskor azonnal lesüllyed a fenékre. Ha az altalaj lágy, iszapos, úgy az ivadékok abba belesüllyed és megfullad, mielőtt vitalitása visszatérne. Igen jó behelyezési pontok a lekaszált nádasok helyén maradó torszás vízrések, ahol a kis csukák jó búvóhelyeket találnak. Arndt azt tapasztalta, hogy a behelyezett ivadékok nem széled szét, hanem hosszabb időn át, néha két hónapig is helyén marad és csak ezután keresi fel a mélyebb vizeket. Azokkal a véleményekkel szemben, hogy a mesterségesen előállított csukaivadékok érzékenyebbek lenne: Arndt nemmel válaszol, kísérleteinek során különbséget ezen a vonalon nem észlelt.

*

Schäperclaus professzor a Deutsche Fischerei Zeitung VI. kötetének júniusi számában részletesen számol be azokról a nagyüzemi oltásokról, melyeket streptomycinnel végzett a pontyok járványos hasvízkórjának

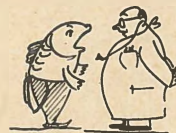
leküzdésére. A kísérleteket az indokolta, hogy az 1958-ban nem kevesebb, mint hárommillió kétgyaras, chlorociddal oltott (3 mg-os adagok átlagos negyedikilogrammos egységűlnél) pontyoknál szerzett tapasztalatok azt mutatták, hogy fennáll a chlorocid rezisztens kórokozók kifej-

lődésének lehetősége, de ez az antibiotikum nem fejt ki gyógyhatást olyankor, amikor olyan baktériumtörzsek fejtenek ki szekundér kórokozó hatást, melyekre a chlorocid nem hat. De nem lehet egyedül a chlorocidra támaszkodni már csak azért sem, mert ez az anyag nem áll rendelkezésre nagy mennyiségben, amikor a kór hirtelen fellángolása miatt rendkívül nagy mennyiségekre van szükség. A streptomycin kísérletek nagyüzemi beállítását az is indokolja, hogy a chlorocid tudvalevőleg szinte hatástalan, amikor olyan Pseudomonas fluorescens törzsek okozzák a hasvízkóros fertőzést, melyek chloronitrinre nem reagálnak. A streptomycint intraperitoneálisan fecskendezték a pontyokba, az átlagosan 250 g egységű K₂-es pontyok darabonként 5-10 mg-os adagokat kaptak a Jenapharm által előállított streptomycin-szulfátból, melynek vizes oldatait hűtőszekrényben egy hétig tartják meg hatékonyságukat. Az oltás során észlelt elhullás kerekén kétszerez volt a chloronitrines injekciózással szemben, de voltak esetek, mint például a peitzi tógazdaságban, ahol a streptomycines oltás során kevesebb volt a pusztulás, mint a chloronitrinnel kezelt halaknál. A kísérlet alkalmával sok tízezer pontyot kezelték streptomycinnel és parallel chloronitrinnel, az eredmény az volt, hogy az előbbivel kezelt halak hasvízkór okozta pusztulása nem volt nagyobb, mint chloronitrines oltásnál.

*

AZ AFZ 84. ÉVF. 14-ES SZÁMA DR. DEUFEL TANULMÁNYÁT KÖZI, melynek tárgya a fertőző vesedaganat és máj-degenerációt okozó vírusok és azok leküzdése. Ennél a betegségnél még tisztázásra vár, hogy a kórt vajon egyetlen kórokozó váltja ki, vagy pedig többféle? Ha pedig egyetlen kórokozó okozza a betegséget, miért annyira különböző a kórkép? Régen ismeretes, hogy a betegség vírusos eredetű, amit azonban csak közvetve sikerült bizonyítani olyképpen, hogy minden kórokozó baktériumot kizártak a kísérleti fertőzések során a fertőzőanyag szűrésével. Az antibiotikumokkal végzett gyógyítási kísérletek aureomycinnel, achromycinnel és leukomycinnel negatív eredménnyel jártak, a terramycin ezzel szemben hatásosnak bizonyult és in vitro elpusztította a kórokozó vírusokat.

Termeljünk több compót!

A „Halászat“ 1955. évi decemberi száma részletesen foglalkozik a compóval. A cikkíró helyesen mutatott rá, hogy ez halastavaink egyik legfontosabb járulékhala. Sajnos tógazdáink általában lebecsülik jelentőségét és nem ismerik el fontos gazdasági értékét.

Ismeretes, hogy a compó igénytelen. Olyan táplálékot is megkeres és hasznosít, amit a ponty kevésbé kedvel, vagy megvet. Különösen alkalmas a compó az öregebb, mély iszapú tavak hozamának emelésére, mert kedvelt táplálékát a kagylót és csigát szívesen megkeresi az iszapban is.

Bizonyos mértékig érthető, hogy tógazdáink nem kedvelik és számos tógazdaságban nem tartanak compót. Ugyanis rendkívül lassan fejlődik, a piacképes compó 3—5 éves. Viszonylag sok a válogatásával, osztályozásával és lehalásztásával járó munka. Hátrányos tulajdonsága még, hogy törődésre hajlamos, amikor a megjelenő penészgomba tetemes veszteséget is okozhat. Ahol compó van ott nagyon ügyelni kell, hogy megfelelő szembőségű hálót használjunk, különben a hal belenyaklik a hálószemekbe, megsérül és lehetőséget nyújt a penészgombák megtelepedésére. A húsát is csak nagyon kevesen kedvelik hazánkban. Legtöbb halfogyasztó lebecsüli, ezt népies neve, a „cigányhal“ is bizonyítja. Lebecsülése kifejezésre jut a kereskedelem-

ben is, mely alig ad többet érte, mint a keszegért, vagy a kárászért. Az I. o. compó ára az őszi idényben kg-onként 8,60 Ft, míg a II. osztályúé 7,60 Ft. Az emelkedő idényárak ellenére sincs jelentősebb áremelkedése.

Másként fest a compókérdés, ha azt népgazdasági szempontból nézzük meg. A compó ugyanis számos európai országban igen kedvelt és megbecsült halféleség, amelyért magasabb árat fizetnek, mint a pontyért. Főleg két ország részéről van iránta jelentős érdeklődés. Egyrészt Olaszország vásárol már tőlünk évek óta compót, másrészt Nyugat-Németország részéről nyilvánul meg évről évre emelkedő kereslet. Amíg Olaszország a 8 dkg-tól 25 dkg-ig menő egyedeket kívánja, addig Nyugat-Németország csak 30—60 dkg-os compót kíván. A két kívánság tehát termelési szempontból jól összeegyeztethető.

Sajnos compótermelésünk elégtelensége miatt egyik ország részéről mutatkozó keresletet sem tudjuk kielégíteni. Mindkét ország kénytelen szükségletét máshol beszerezni. Így Olaszország Jugoszláviából, míg Nyugat-Németország részben Jugoszláviából, részben Hollandiából vásárol. Az elmúlt évben kereken 60 q compót szállítottunk ki Németországba, illetve 200 q kis compót Olaszországba. Az elérhető ár 41—43 dollárcent, tehát megfelel a prima I. o. tükrös ponty árának. Árpolitikánk az ár-

szabályozás révén igyekezett a termelőknek kedvezni. Ezért az I. o. export compóért ősszel 12,05 Ft-os, a II. o. compóért 11,50 Ft-ot kaphatnak a gazdaságok, s ez az ár ápriliséig a compózállítási idény befejezéséig kg-onként 14,20 Ft-ra, illetve 13,55 Ft-ra emelkedik.

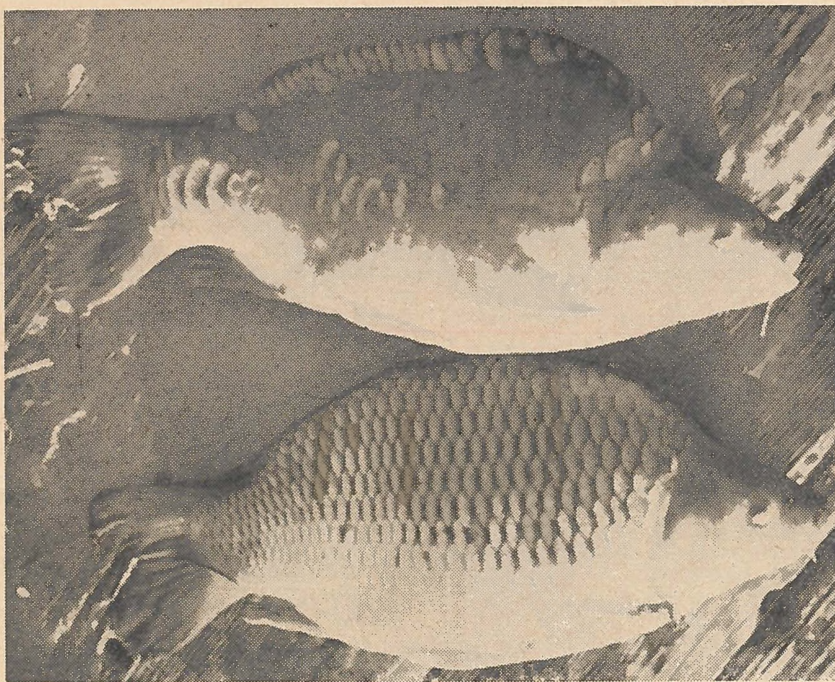
A külföldi vevők a compót részben karácsony előtt, részben pedig február és április között kívánják megkapni. Ez idő szerint gazdaságaink az őszi compózállítási lehetőséget meg biztosítani nem tudják, mert a fagy beálltáig a compó szétválogatásával általában nem végeznek. A compóválogatást is többnyire felületesen végzik, nem tartják be az alsó vagy felső súlyhatárt, ami miatt viszont a rakodást ellenőrző MERT közeggel vannak viták.

Nyugat-Németország bizonyos kontingenst állapított meg a magyar hal behozatalára, amelynek fele esik pontyra, míg a másik része egyéb halra. Ezen harcsa és compó értendő. Sajnos termelésünk kis volumenje miatt e két halfajból az exportlehetőséget kihasználni nem tudjuk.

E tájékoztatással célunk az, hogy gazdaságaink előtt a compótermelés jelentőségét több oldalról is megvilágítsuk. Közeledik az őszi lehalásztás ideje, amikor minden compótermelő kiválogathat jól fejlett egyedeket jövő tavaszi ivatásra annak érdekében, hogy compóállományát elszaporítsa. Ez az alapja annak, hogy több ivadékcompó kihelyezésével a jelenlegi compóállomány gyarapítható legyen. Ivadéknevelő tavak kivételével minden tóba helyezzünk ki compót, mégpedig úgy, hogy a tapasztalat szerint jobb compónevelő tavakba a nagyobb egyedeket helyezzük ki nyugatnémet minőségű áruk előállítására, míg a többi tóba az ivadék compót tegyük ki. A kh-ankénti népesítésre irányszám nem adható meg, itt a megfigyelés, a tapasztalat mutatja meg a célszerűséget. Egyes tavakat ugyanis igen kedvel a compó és azokban jól fejlődik, míg más tavakban csak gyengén. Sürgős érdekünk, hogy jövő tavasszal mindennütt, ahol a compó jól fejlődik, helyezzünk ki nagyobb egyedeket 10—30 dkg között, hogy azokból a következő évben elérjük a 30—60 dkg közötti minőséget. Nyugat-Németország hajlandó több száz mázsát is megvásárolni, tehát nem kell attól félni, hogy belföldön olcsó áron kerül értékesítésre.

A compó termelése nem megy a pontytermelés rovására és természetesen többet érhetünk el. Ez gazdaságaink jövedelmezőségét emeli. A több compó előállítása révén pedig népgazdaságunkat is jelentős többletdevizához juttathatjuk.

O. Gy.

Pikkelyes vagy tükrös? Már nem is kérdés. A külföld tükröst igényel (Wojnárovich felv.)

37 éves halászmester, féléves halászati szakiskolával és hosszú gyakorlattal rendelkezve, halászmesteri állást vállalok. Céh Antal halászmester, Trizs, u. p. Rághy, (Borsod m.).

PAKSI- — HALÁSZOK KÖZÖTT...

Éveken át halászgattam legénykoromig a Zagyvában Jászberény és Hatvan között meztelen kézzel, lyukból fogva a halakat. Mélyvizű, sebes sodrású kanyarokban, lebukva a víz alá, kitapogattva a volt rák-lyukakat, ahol menyhalak, compók, potykák, csukák húzták meg agukat. A lyukba benyúlni, a riadt hal kopolyájába akasztani a hüvelyk- és a mutatóujjat, aztán a felszínre bukva, a partra dobni. Csakhogy ennek már húsz, huszonöt éve...

Ezért örültem aztán Bencze Ferenc barátom meghívásának, aki mint a Paksi Halászati Szövetkezet elnöke invitált: „Tölts el nálunk három napot. Nézd meg, hogyan élnek és dolgoznak a Duna mellett a halászok. Mint író ember, sokat láthatsz és tanulhatsz...”

Nos, a három nap alatt sokat láttam, még többet tanultam. Az első és alapvető tapasztalat: a Paksi Halászati Szövetkezet tagjai — ha kisebb-nagyobb emberi hibáktól nem is mentesek — jól szervezettek, öszszeszedetten, egymást segítve dolgoznak a mostanában kialakuló magasabbrendű erkölcsi normák szerint, amelyeken a kívülállók csak csodálkozhatnak. Nem akarok én itt fehérszárnyas halászsangyalokat pingálni, de például a halértékesítésnek az a módja, amelyet a paksi szövetkezeti tagok hétről hétre, hónapról hónapra gyakorolnak — és minden hiba nélkül —, magasabbrendű erkölcsiség kategóriájába tartozik. Fogások után a halat nem mérik le, hanem átadják a közgyűlés által fél esztendőre titkosan választott két

bárkásnak — a haleladóknak — s azok aztán egy részét a bárkán eladják, míg a halak másik része a budapesti és a paksi halászcserdjébe kerül. Tetszett nekem ez a bizalom és méginkább tetszett az, hogy egy esettől eltekintve, nem volt baj a halértékesítésnek e módja körül, hiszen negyven halász szeme, itélő-érzéke figyel a két bárkást. Aztán olyan lelkülettel megy ez az ellenőrzés ki-ki szerint, hogy fél esztendő múltán ő kerülhet oda — eladóknak.

A másik komoly tapasztalatom: nagyon igazságos a jövedelem elosztásának módja: az eladott halak után befolyt összegből az elnöktől kezdve mindenki egyformán részel. A múlt esztendőben például 29 000 forint jövedelemrészesezés jutott egy-egy tagra. Az elnök éppen úgy dolgozik, mint más halászember. Ottlétemkor is gyúrta a munkát: a konzervgyárból borsot szállított teherautón a biritópusztai halastavukhoz, majd a megyei küldöttel tárgyalt, aztán számadásokat nézett át, de már hajnalban talpon volt, hisz a pesti halászcserdjének kellett vinni a halat, délre már otthon is volt és nagyon sietett, mert a borsó igen kellett a halastóhoz, hát nekiállt újfent fuvarozni.

A régi — és legyünk őszinték — mondvacsinált halászromantika nincs többé, nekem mesélhetnek, amit akarnak. Kemény, nehéz, egész embert kívánó munka a halászat. Már a fiatalok szervezetét is támadja a reuma, a kar-, meg a lábfejés, a víz párája, dermesztő hidege a csontvelőt szivogatja. És aztán: ott voltam velük, láttam, annyit dolgozik a halász akkor is, ha csak egy kezeg van a hálóban, mintha fél mázsa lenne benne. Ezért is igazságos dolog az, hogy egyformán részel mindenki a közös jövedelemből.

Ezeket a sorokat persze halászok olvassák és jogosan mondhatják: miért akar ez az ember meggyőzni bennünket, amikor mi ezeket a dolgokat úgy is tudjuk. Igazuk is van. Nem folytatom tovább a sort, inkább föl-émlitek néhány adatot a szövetkezet gazdálkodásából és terveiből.

A szövetkezet mintegy 40 km-es Duna-szakaszon halászik 6 brigádba tömörülve. Minden brigádnak külön halásztanyája van. Tavaly 1100 mázsa halat fogtak a Dunából, az idén az első félév mérlege: 800 mázsa. Sajnos, a 3. negyedévben beütött magas víz-állás egyáltalán nem kedvezett a halfogásnak, ezért nem is igen reménykednek, hogy elérik a tavalyi jónak mondható eredményt.

Föl sem osztható szövetkezeti vagyunk kereken 1 millió forintra rúg, amiből csaknem fél millió forintot a hálók és hálónyersanyaguk értéke tesz ki. A tagok hetenként előleget kapnak, mégpedig az eladott halak után a nyersbevétel 60%-át, A fenn-

maradó 40% összegét a htsz a folyó kiadásokra fordítja, illetőleg a szükségessé beruházásokra tartalékolja.

Nagyon tetszett nekem, hogy a szövetkezet nem épít teljesen a Duna forgandó szerencséjére, hanem halastavakat, ivadéknévelőket létesít, amivel folyamatosra teszi bevételeit, el látva két halászcserdjáját. Bölcskén 1955-ben 20 kat. holdon építettek halastavat és Szanyi József halászmester szaktudásának köszönhető, hogy ebből évente 60—80 mázsa pontyot termelnek ki. Tavaly kezdtek kiépíteni Biritópusztán halastavukat. Itt Szepesi Imre halászmester gondoskodik arról, hogy a 250 mázsa évi haltermésük legyen. Most épül az 50 és a 37 holdas tavuk mellé néhány telelő is. A halak kat. holdanként 10 mázsa takarmányt — csillagfürtöt, szemes és darált kukoricát, árpat, zöldborsót fogyasztanak el. A tógazdaság évi takarmányszükséglete kereken 1000 mázsa. Bizony, a takarmányt még vásárolják. Ahhoz, hogy olcsóbban hozzájuthassanak, saját maguknak kellene megtermelniük, de eddig még nincs mezőgazdasági területük. Most kilátásban van, hogy az ősi tsz-fejlesztés során hozzájutnak 100—150 kat. hold földhöz, amin, ha gépesített takarmánytermelést folytatnak, megoldódik problémájuk.

A szövetkezet tagjai a kecsegét és a márnát, a Dunának ezt a két értékes halfaját, — mesterségesen szaporítják és évente százezerrel engedik a Dunának védettebb mellékágaiba.

Végezetül: a szövetkezet vezetői és tagjai szeretnének sokat tanulni az idősebb, tapasztaltabb testvéreiktől, a Szovjetunió halászati kolhozaitól, amelyeknek száma meghaladja a több ezret. Nemrégiben két szovjet halászati szakember járt nálunk és elismerően nyilatkoztak a munkájukról. Szeretnék visszaadni mielőbb a látogatásukat, csak az utakat-módokat nem ismerik ehhez.

Sok mindenről kellene még itt írnom, de a papírból nem futja. Legközelebb talán még sor kerül erre is.

Bíró András

A paksi brigád három tagja a hajnali indulás előtt leszedi a kecsgehálót a terítésfáról

(Bíró felv.)

Szepesi Imre halászmester a Biritópusztai halastó brigádvezetője az egyik etetőkarónál a csónakban

(Bíró felv.)

A szovjet halászati kísérletek és halgazdálkodás tanulmányozása végett Ribianszky Miklós elvtársal — a Kisállattenyésztési Kutatóintézet osztályvezető helyettesével — két hetet töltöttünk a Szovjetunió 3 városában, Moszkvában, Leningrádban és Kievben.

Programunk több fontos kérdésre terjedt ki. Ennek egy részét — elsősorban idő hiányában — sajnos nem tudtuk teljes mértékben teljesíteni. A fő kérdésekben azonban, úgy gondoljuk, sikerült elég mélyreható vizsgálatot tartani és ennek alapján olyan ismeretekre szert tenni, amelyeket eredményesen lehet hasznosítani hazai viszonylatban is.

A moszkvai kutatóintézet vezetőitől értesültünk arról a hatalmas fejlődésről, amely a Szovjetunió halászatában az utóbbi években végbement. Ennek a fejlődésnek következtében az 1958-as évben az össz haltermés 2,8 millió tonna volt és ezzel a világ haltermelésében Japán és Kína után az USA-al együtt a harmadik-negyedik helyet foglalja el. Hozzávetőleges megoszlása a termelésnek 2 millió tonna óceáni, 0,6 millió tengeri és 0,2 millió tonna édesvízi és

tavi hal. A Szovjetunió 7 éves terve további nagyarányú fejlesztést ír elő a halászat vonalán. A tervidőszak utolsó évére az évi halhústermelést 4,6 millió tonnára tervezték. Nagymértékben kívánják ennek megfelelően fokozni a mesterséges tavak haltermelését is.

Sikerült képet kapnunk arról is, milyen nagy gondot fordítanak a Szovjetunióban a halászati tudományos kutató munkára is. Erre nemcsak abból következtettünk, hogy minden jelentősebb vízterületen speciális tudományos intézetek működnek, de abból is, hogy az ott alkalmazottak nagy része tudományos felkészültségű szakember. Legnagyobb hatással az volt reánk, hogy a meglátogatott intézetek mindegyikében olyan eredményekről számoltak be, amelyek közül néhány saját viszonyaink között is előnyösen hasznosítható lesz. Ilyenek többek között az amuri és galíciai ponty keresztezése, amely feltehetően nálunk is jó eredményeket hozna. Vagy az egyik igen értékes halfajnak, a kecsagének a szaporításában és az állomány minőségi megjavításában nagy eredménnyel járhat nálunk is a Nikulikin professzor által Saratovban előállított tok-kecsége hibrid esetleges elszaporítása.

Leningrádban különösen hal-

kortan Iterén szereztünk értékes tapasztalatot. Elsősorban az egészségügyi rendelkezések egyes módszereire hívták fel a figyelmet, amelynek alkalmazása nálunk is jó eredménnyel járhat. De ugyancsak a leningrádi intézetben és a hozzá tartozó kísérleti gazdaságban kaptunk hasznos tájékoztatást néhány takarmányozási eljárásról és tenyésztési módszerről is.

Kievben többek között a nagy tározók halakkal való benépesítése terén tett eddigi intézkedésekről és ott kapott eredményekről kaptunk tájékoztatást. Néhány fontos problémára felhívták a mi figyelmünket is, amelyek a tározók építése közben merültek fel és amelyeknek kihatásai vannak a halgazdálkodásra.

Nagyon értékes számunkra az a tapasztalat is, melyet az ukrán halászati felügyelőségen szereztünk a felügyelői apparátus szervezeti felépítése és működése terén. Hasznos lesz azoknak az intézkedéseknek meghonosítása, melyeket a vízszennyezések megféltása érdekében foganatosítottak a Szovjetunióban.

Dióhéjban ezek azok a tapasztalatok, amelyeket szereztünk és amelyeknek részletesebb ismertetésére még vissza kívánunk térni. A szovjet elvtársak igen nagy figyelmet tanúsítottak a magyar halászat egyes kérdései irányában, így például különösen a váltógazdálkodás eredményei felelőre érdeklődtek, de érdeklő őket az elektromos halászat is és a magyar halászat egyéb eredményei.

Béres Sándor

Eredményes halászat a Káspli-tavon
Tokok a darun

Magyar vadpontyok az NDK vizeiben

Magyar vonatkozásban is érdekes cikkeket olvashatunk a DFZ idei 7. számában W. Steffens tollából. 1956-ban hazánkban járva a Velencei-tóból 20 db kis előnyaras vadpontyot vitt magával. A Königswarthai kísérleti tógazdaságban ezek továbbnevelésével végzett kísérletek során súlygyarapodásban, különösen takarmányozás nélkül — viszonylagosan — nem mutatkozott jelentős különbség az ugyanabban a tóban nevelt azonos korú helyi nemes anyaggal szemben: a második nyáron takarmányozás nélkül a Velencei-tavi pontyok 4-ről 121-re, illetve a másik kísérleti tóban 3-ról 161 grammra nőttek, a nemespontyok 21-ről 184, illetve 20-ról 299 grammra; a harmadik nyáron takarmányozva a vadpontyok 125-ről 658, illetve (másik tóban) 109-ről 580

grammra, a nemesek 272-ről 1394, illetve 271-ről 1555 grammra fejlődtek. (A közölt számok átlagsúlyok). Természetesen — mint W. Steffens maga is írja — ilyen kevés egyeddel végzett kísérletekből megnyugtató végkövetkeztetéseket levonni nem lehet. Sajnálatos, hogy a kihelyezési súlyoknál a helyi nemespontyok javára jelentős különbség volt, ami a reális értékelést egyébként is rendkívül megnehezíti.

Megemlékeztünk a múlt számban a nyári eladásról. Itt már eredményt írhatunk: Fejérbén a táci Petőfi, Somogyban az osztopáni Győzelem járult hozzá a nyári hal-ellátáshoz. A hógépsi Ujbarázda már a múlt évben is árusított nyár végén folyamatosan halat.

Lengyelország Tógazdaságai

A lengyelországi halászat múltja visszanyúlik a XIII. századba. A megőrzött írásokból ismeretes, hogy Lengyelországban a nemesi birtokon szétszórva voltak már a régmúltban is halastavak. Más írások elmondják, hogy a XIV. században az elnyomott jobbágyságnak milyen kötelezettségei voltak a nemesi halastavak körül. Számos történelmi időkből származó objektum a mai napig fennmaradt, így például a Lowicza környéki több mint 700 éves tókomplexum. A halászat erősebb fejlődése a XVI. század folyamán indult meg. A következő századok súlyos háborúi a svédek, törökök és az oroszok ellen, a halászat terén is visszaesést okoztak. A XIX. század második felében a viszonyok javulásával a halastavak intenzívebb építése is megkezdődött.

A második világháború előtti időszakban Lengyelországban a halastavak összterülete 88 775 ha, azaz az ország édesvízeinek 18,6%-a. A második világháború utáni időben — az ország területében bedlított váltózás következtében — a halastavak összterülete 66 779 h-ra, azaz 25%-kal csökkent.

A tógazdaságokban legfőképpen pontyot tenyésztenek, ezenkívül compót, s kisebb mennyiségben kárász és süllőt, s az ország déli részén, különösen a Kárpátok vidékén pisztrángot is. A termelés jelentős része a természetes vizek behalításának szükségletét szolgálja.

A második világháború előtti utolsó három évben a tógazdaságok termelése 16 000 tonna volt, ennek 21,7 százaléka tenyészanyag, 78,3% fogyasztási hal. A termelés fejlődése ebben az időszakban a következő volt:

1936. évben	15 912 tonna
1937. „	17 297 „
1938. „	16 645 „
átlag	16 618 tonna

A hektáronkénti halhúshozam a két világháború között átlagosan 200 kg volt, az északi és a déli országrészek között meglehetősen nagy különbséggel. Délről észak felé haladva az egyes vajdaságok átlagértékei a következők voltak:

Krallói vajdaság	274 kg
Kielici „	279 „
Sleszi „	262 „
Varsói „	259 „
Poznani „	218 „
Lodzi „	178 „
Bialostoki „	157 „
Tengermenti „	155 „
Átlag	209 kg

* Mgr. Marian Blazejczyk, az olsztyni gazdasági főiskola halászati fakultása asszisztensének cikke nyomán.

A fenti kimutatás nem tartalmazza az összes vajdaságokat, csak az északi és déli vajdaságok termelése közötti különbségeket érzékelteti. A különbségek a klímabeli eltérések hatását tükrözik.

A háború utáni első években 1948-ig a pusztítások helyreállítása folyt. Az 1945. évi termelés mindössze 1000 tonna hal volt. A termelés az 1949-ig 5750 tonnára, az 1955. évig 7519 tonnára emelkedett, viszont az 1956. évben jelentősen leesett,

A híres bécsi Práterben kísérleti atomreaktort terveznek építeni. A lap aggályát fejezik ki amiatt, hogy az atomszennyezésű üzemi vizet a Duna-csatornába szándékozzák levezetni, a város alatt pedig duzzasztómű építését tervezik. Hivatkozik külföldi jelentésekre, amelyek arról számolnak be, hogy egy japán expedíció az atomrobbantási kísérletek színterétől, a Bikini-szigettől 200 km-re fogott halak és mikroszervezetek felén súlyos öröklési hibákat talált: a halak alakja oly torz volt, hogy meghatározásuk csaknem lehetetlenné vált, akadtak példányok több fejjel; Hollandiában egy reaktor közelében a békáknak a hátukon nőttek a lábuk.

*

...A szúnyogban Európa „leggazdagabb” vidékei közé tartozó Lapp-

és pedig 5000 tonnára. Az 1957. évben ismét jelentős emelkedés volt, mint-hogy a termelés 8000 tonna. A háború előttihez képest a termelésnek a csökkenése nemcsak a tóterületek csökkenésével, illetve az országhatárok megváltozásával, hanem a műszaki berendezések elhanyagolt állapotával, a tavak nem teljes kihasználtságával, a haltakarmány elégtelenségével és az alacsony eladási árral magyarázható.

Most a fejlődés érdekében speciális bizottságot szerveztek, amelyek az édesvízi halászat távlati fejlesztési tervének keretében elkészíti a tógazdaságok fejlesztésének a tervét. A megtett intézkedések reményt nyújtanak az intenzívebb fejlődéshez.

Schlegel Oszkár

földön nyáron időnként oly mennyiségben jelennek meg a szúnyogok, hogy a lakosoknak a nyájakkal a hegyek közé kell húzódnok. Egy német orvos a szúrások megelőzésére B1-vitamin adagolásával kísérletezett. Beszámolója szerint napi 200 mg B1-vitamin adagolása esetében a szúnyogok nem csíptek, de ha a kísérleti alany egy napnál hosszabb ideig nem kapta meg ezt a dózist, ismét kikezdtek a szúnyogok. Ezek alapján feltételezi, hogy meghatározott vértükkröt kell a B1-vitaminnal elérni ahhoz, hogy a vitamin vagy annak bomlási terméke a bőrben olyan koncentrációjú legyen, amely a szúnyogot a szúrástól elriasztja. A kísérlet főképp a malária elleni védekezés szempontjából lehet nagy jelentőségű, de túristák, horgászok, halászok stb. részére is hasznos segítség. (P. J.)

Ez a húzás sem sok sikerrel kecsegtet. A napi fogás mintegy 40–45 kg hal volt, melyből 40 százaléknyi kecsegtet, pontyból, márnából, harcsából adódott Pakson (Bíró felv.)

Horgászok! CSODASZEREK — — A CSODASZEREK?...

Nemrég olvastuk a Magyar Horgász hasábjain azt a határozott megállapítást: „A málé és egyéb csali illatosítására használt különböző csodaszerek a pontyira, tapasztalat szerint igen kevés hatással vannak.”

Ennek a megállapításnak csak részben lehet igazat adni. Materialista világnézetű századunkban ugyanis elvétele sem észlelhető csodák, tehát kellő alapunk van arra,

hogy a csodaszereknek létezését tagadjuk. De ha nem ismerhetünk el csodaszereket, nem hallgathatjuk el, hogy mégis csak léteznek csodás elemek nélkül működő olyan illat-, zamat- és izanyagok, amelyeket a horgászok világszerte eredményesen használnak és amelyek hatását exakt, objektív tudományos módszerekkel végzett vizsgálatok és kísérletek, valamint a gyakorlati tapasztalatok is igazolták. Ezek az anyagok természetesen éppen úgy nem csodaszerek, ahogyan nem csodaszere a Hunyadi János keserűvíz sem...

A csalik, különösképpen a pontyok fogására bevált horgászcsalik zamatanyagokkal illatosítása korántsem újkeletű „divat”. A rendkívül fejlett kultúrájú ősi Kínában már akkor ismerték és használták ezeket az anyagokat, amikor eleink még a csodaszarvast kergették a Meotisz ingóványaiban. De használják ezeket az anyagokat a ma Kínájában is, éppen az évszázados, évezredek tapasztalatok alapján. És aki Isaac

Waltonnak, a horgászat elismert atyámesterének több mint háromszáz évvel ezelőtt megírt klasszikus horgász könyvének újra meg újra megjelenő valamelyik kiadásához hozzájut, bőséges utalást talál oldalain a különféle horgászati illatanyagok használatáról és hatásáról. Egyes államokban tiltják a csalizamatosítók használatát, hogy ezzel is gátat vessenek a túlzott halfogásoknak.

A halbiológia tudománya régen igazolta, hogy a halak testfelületén gazdag bőségben szerteszórt ízlelő idegvégződéseik rendkívül élesen reagálnak a különféle szagokra, ízekre és zamatokra. Ezeknek a rendkívül

érzékeny berendezéseknek gyakorlati működését igazolja maga a horgászgyakorlat is, hiszen az amúgy is igen gyenge látású har-

csa a legfeketebb, csillagatlan felhős éjszakán is megtalálja és felhabzsolja a fenéken nyugvó, dögöltten mozdulatlan, horogra tűzött lötétűt, az erősen rövidlátó ponty még éjjel is megtalálja a legiszaposabb, szinte kávébarna zavarosban, tehát még napvilágban is átlátszatlan közegben a gilisztánkat, vagy egyéb neki ízes falatokat. Nyilvánvalóan helyes a halbiológia logikus felismerése: hogy a hal sötétben vagy átlátszatlan, zavaros vízben levő lételem, mozdulatlan, figyelemfelkeltő rezgéseket nem létesítő táplálékát majdnem kizárólag annak vízben oldódó és az áramlatok szárnyán messzire elhatoló zamatanyagai nyomán leli meg. Mert ha a halaknak nem volna meg ez az adottságuk, régen éhen pusztult volna a kopoltyúsoknak nemcsak az a része, mely nem ragadozással biztosítja életét, de éhkoppon maradna zsákmány hiányában a rablóhad is. A hal zamatérzékenysége lényegében az, mint a szárazföldi állatok szinte megdöbbentő szaglása. A róka megérzi és követi a nyúl szagát olyan távolságról, ahonnan még teleszkóppal sem láthatná, a vaksi orrszarvú kilométernyi távolságról fedezi fel a vadászt a szagáról és vagy elmenekül, vagy pedig megtámadja. A természet a gyenge látást fokozott szaglással kárpótolja a melegvérűeknél, a halaknál pedig rendkívül fejlett zamatérzékenységgel.

Ma már egész sorát ismerik és alkalmazzák eredménnyel a zamatanyagoknak, különösen a pontyhorgászatban. Ezek nagyrészt növényi eredetű illóolajok és azok keveréke emulzió vagy szeszes oldat formájában. Világszerte használják a rholdium, ánizs, édeskömény, levendula, petrezselyem és egyéb olajokat, valamint a vanillint, az asa foetida tinktúrát, a mézaromát, mósuszt, pacsulit stb., ezeknek különféle arányokban készített keverékeit és kombinációit. Aki szeret kísérletezni,

az maga is állíthat elő ilyen „csodaszereket”, egy kis utánjárással vagy valami patikus jóbaráttól, esetleg maszek likőraroma készítőitől ki lehet

udvarolni kevéskét ezekből az anyagokból, hiszen csupán cseppnyi mennyiségekről van szó. Az anyagokból néhány cseppnyit oldunk fel néhány köbcentiméternyi finomszeszben, mely minden illatszerboltban kapható és ezzel az oldattal cseppentjük meg a csalimálénkat,

vagy főtt kukoricánkat, főtt krumplinkat.

Szarvashiba volna azt feltételezni, hogy az illatosított csalival már biztosítottuk a rekordfogást és ott is fogunk halat, ahol főleg ebihal és csibor tanyázik. Egy-két horgász-kirándulás eredménye korántsem döntő, hanem csakis a legkülönbözőbb horgászvizeken és horgász-helyeken megfigyelt kapások pontos számontartása és statisztikai értékelése. Ha ellenőrzésképpen két bottal horgászva egyik csalinkat il-

latosítva, a másikat „natúr” használjuk, ügyeljünk arra, hogy a két szerelés horga egymástól távol legyen, hiszen ha csak méterek választják el, könnyen megtörténhet, hogy a zamatosított csali vonzotta potyka nem a zamatos, hanem a közeli nem kezelt málégombócunkat kapja. És akkor is tévedések eshetnek, ha az egyik csali „jó”, a másik kevésbé „nyerő” helyen várja a csücsöri pontyajakakat. Hosszú és gondos megfigyelés árán alkothatunk csak megnyugtató véleményt és ha nem restelljük a fáradságot és szorgalmasan kísérletezünk, néhány hónapi tapasztalat majd rávezet bennünket arra, hogy elfogadjuk, avagy ne fogadjuk el azt a megállapítást, hogy az illat és zamatanyagok „a pontyira — tapasztalat szerint — igen kevés hatással vannak”...

A 63. Országos Mezőgazdasági Kiállítás és Vásár halászati kiállításának díjazása:

Tenyészési nagydíjat kapott:

A Szegedi Halgazdaság harmad, második és elsőnyaras tükrös pontyáért.

Tenyészési díjat kapott:

- a) A Borsói Állami Gazdaság tükrös anyapontyaiért és ivadékaért.
- b) A Biharugrai Halgazdaság harmadnyaras és elsőnyaras tükrös pontyáért.

I. díjat kapott:

- a) A Hortobágyi Halgazdaság harmadnyaras tükrös pontyáért,
- b) Az Elepi Állami Gazdaság másodiknyaras tükrös pontyáért,
- c) Az Ohati Állami Gazdaság harmadnyaras tükrös pontyáért.

II. díjat kapott:

- a) A Szarvasi Kísérleti Halastavak harmadnyaras tükrös pontya,
- b) A Tatai Halgazdaság harmadnyaras pikkelyes pontyáért,
- c) A Tatai Halgazdaság elsőnyaras pikkelyes pontyáért,
- d) A táci Petőfi tisz másodiknyaras pikkelyes pontyáért,
- e) A Kisállatteny, Kutató Int. gödöllői tógazdasága pikkelyes anyajelölt pontyáért.

III. díjat kapott:

- a) A dégi Búzakalász tisz harmadnyaras pikkelyes pontyáért,
- b) A paksi Vörös Csillag htsz harmadnyaras pikkelyes pontyáért,
- c) A Tatai Halgazdaság másodiknyaras pikkelyes pontyáért,
- d) A Kísérleti Gazdaság (Iregszemcse) másodiknyaras pikkelyes pontyáért,
- e) A Felsősomogygyepei Halgazdaság másodiknyaras tükrös pontyáért.

P. Gy.

Milyen a halászati felsőoktatás -

-LENGYELORSZÁGBAN?

Az egyik külföldi szaklapban prof. Mgr. Marian Ziecik mérnök, az olsztyni főiskola halászati fakultásának prodékánja részletes ismertetést közöl a lengyelországi halászati felsőoktatásról.

A háború utáni időszakban Lengyelországban a halászati gazdálkodás gyökeres változáson ment át. A tengeri halászat — az 540 km hosszú parti övezetre támaszkodva, — rendkívül lendületes fejlődésnek indult. A tengeri halászat terén Lengyelország a korszerű technikai felkészültséggel az első helyet foglalja el a Baltikumban, az európai országok között pedig a 12-ik helyen áll.

A halászat fejlődésével párhuzamosan fejlődött mind a középfokú, mind a felsőfokú szakoktatás, valamint a halászati tudományos kutatás is. Középfokú iskolákat alapítottak a tengeri, az édesvízi halászat, a halászati feldolgozó ipar oktatására, és négy tanszéket kapott a halászati tudomány a felső gazdasági szakoktatásban. A Tengeri Halászati Intézet mellett Olsztynban megszervezték az Edesvízi Halászati Intézetet, s végül 1951 szeptember elsején Olsztynban a gazdasági főiskolán az önálló halászati fakultást.

A főiskolai stúdiumnak kezdetben két fokozata volt: mérnök és magiszteri, de az 1956. évtől kezdve egységesen csak magiszteri. Az 5 éves stúdium befejeztével a jelölt „halászati mérnök magiszter” címet kap. A stúdium programja felöleli a biológiai és technikai tudományok megfelelő gyakorlati és elméleti tárgyait. Az első három évfolyam anyaga az alaptudományokat és a kiegészítő tudományokat foglalja magába (matematika, fizika, kémia, állattan, növénytan, halak rendszertana, anatómiája és embriológiája, a biológia és fiziológia különböző ágazatai, meteorológia, klimatológia, oceanográfia, általános géptan, politikai gazdaságtan). A két utolsó évfolyam pedig már a szak tárgyakkal foglalkozik (halak betegségei, haltenyésztés, tógazdaságtan, nyíltvízi halgazdaságtan, hajóépítés-tan, halászati eszközök kikötők, szennyvizek elleni védelem, halászati gazdaságtan, halászati technológia stb.), s fakultatív tárgyakat is tanítanak (hajózástan, gyöngyhalászat, speciális biológia stb.).

Az oktatást 7 tanszék látja el és — pedig: ichtiobiológiai, limnológiai, oceanográfiai és tengeri biológiai, halászati, halászat-műszaki, halipari technológiai, halászat gazdasági. A tanszékek mindegyike rendelkezik a szükséges kísérleti és egyéb intézetekkel, üzemekkel és gazdaságokkal. A fakultás igazgatása alatt állanak például a Mazuri tavak.

A hallgatók az elméleti oktatáson kívül az iskolai szünidőben 4—6 héti tartó kötelező gyakorlaton vesz-

nek részt, az I. évfolyam után valamely tógazdaságban, a II. évfolyam végén valamelyik természetes tavi halászati üzemben, a III. évfolyam tartama alatt két hétig halászhajón, az évfolyam végén valamelyik tengeri halászkikötőben (Ghinia, Svinonjcsa), a IV. évfolyam végén és

MASZLEGENKO P. M. és MITROHIN J. A., szovjet halászati szakemberek augusztusban hazánkban jártak. Tanulmányútjuk során jártak a Haltröszt gazdaságaiban, állami gazdasági tógazdaságokban, halászati termelőszövetkezeteknél és mezőgazdasági tsz-ekben. Ígéretet tettek, hogy tapasztalataikról a későbbiek folyamán a HALÁSZAT hasábjain beszámolnak.

Az ÁGF Állattenyésztési Főosztálya augusztus hó 10—11-én halászati termelési értekezletet hívott össze, ezúttal Tihanyban. A Magyar Tudományos Akadémia Tihanyi Biológiai Intézetében megtartott halászati értekezleten 9 körzeti halászati felügyelő, illetve halászati agronómuson kívül 2 állami gazdaság igazgatója, névszerint Borbás Lajos kiskunsági és Zambó István bikali, továbbá Monostori Ernő a kiskunsági ág. főagronómusa vettek részt.

Az értekezleten az állami gazdaságok halászati felügyelői beszámoltak

az V. évfolyam elején a diplomafeladatnak megfelelő feladatkörben. A gyakorlati időben részt kell venniük az üzem, intézet minden munkájában. Az abszolvenseknek önállóan kell munkálkodniuk a halgazdasági és termelési, feldolgozó ipari üzemek szervezése, adminisztrálása, közgazdasági, bel- és külkereskedelmi ügyvitelére, tervezésére, valamint a halászati tudományok, szakismeretek és szakoktatás művelése, illetve fejlesztése terén.

Schlegel Oszkár

végzett munkájukról, majd dr. Woy-nárovich Elek, Ribíánszky Miklós, Misota József, dr. Nagy László és Várhidy Viktor tartottak értékes előadásokat. (V.)

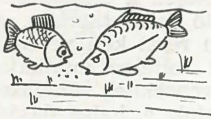
*

Hétmérföldes léptekkel viszi előre az ichtyológia tudományát a halak gyomortartalmának vizsgálata. Rendszeresen találunk a halak gyomrában ugyanis olyan élőlényeket, amelyeket addig a zoológusok nem is ismertek. Az egyik értékes és ritka, dísz-tárgynak nagyra értékelt kagylót például kizárólag halgyomrokból nyerek, rendszeresen találják a pompás, vérvörös színű kagylót a délafrikai partok mentén fogott halak gyomrában, de szabadon sehol, pedig a kotróhalók könnyen érik el a mélyebb fenékiészket is. Lehetséges, hogy a halak ezeket a kagylókat olyan helyről importálják, ahová a mélytengeri fogókészülékek nem érnek le. Vagy talán a halgyomrokban levő vegyi anyagok végzik el a színezés munkáját?

Sárközy Ferenc, Sipos Ferenc, Wolf Mihály Ordás felé menet a csónakban javítják a perlonhálót

(Bíró felv.)

H A L Á S Z T A N Y Á N

Még alig pirkad. A hatalmas víz-tömeg mint folyékony ólom hömpölyög a füzekkel benőtt partok alatt. A kukoricatáblák felől kocsizörgés hallatszik, majd lovak nyerítése. Néhány perc múlva selymes parti fővény nyeli el a kerekék zörgését, miközben lassan leereszkeudnek a víz széléig.

— Hát itt volnánk! — nyugtázza Bedő bácsi, a főhalász, miközben nagyokat csapkod feltűrt ingujjából kilátszó karjára —, aztán megoldja a saroglyát, hogy a hosszú, öblös csónakot leereszthessék a vízre. Laczó István és Stenback János halászok egyetlen gyakorlott mozdulatára hangos tottyanással kerül a vízbe a mohos faalkotmány. Az ülés alól egy szürke kis masina kerül elő, a kocsiderékből egy nyeles vaskosár, két merítőháló, gumicsizma, kötény, s végül egy rövid nyelű evezőlapát. Amikor a csónak körül elsimulnának a vizgyűrűk, már lassú tempóban eveznek a víz sodra felé.

Halkan duruzsol a kis motor. Laczó a vaskosár nyelét fogja, melyet egy szigetelt huzal köt össze a motorral és szapora tapogató mozdulatokkal keveri a vizet. Bedő bácsi néha bemártja a merítőhálót, s amikor ismét felemeli, egy-egy csuka, ponty, vagy éppen egy jól megtermett dévér kerül a csónak fenekére.

Mire a nap narancsszínű korongja feltűnik a füzek mögött, már ezüstösen csillog lábuk alatt a reggeli zsákmány.

Muraszeményén vagyunk, az FM Halászati Kísérleti Üzemének területén, ahonnan évente több tonna halat szállítanak a fővárosba, vagy a központ által megjelölt helyekre. Itt is alkalmazzák a halászatot forradalmasító újítást, az elektromos halászatot, melyről az eltelt idő alatt bebizonyosodott, hogy sokkal eredményesebb a korábbi módszereknél.

Bedő bácsi apja, de tán még a nagyapja is örülne, ha látná, hogy utóduk már nem görnyed a húzóháló súlya alatt, játszi könnyedséggel többszörösen túlszárnyalja az ő leg-híresebb fogásukat is.

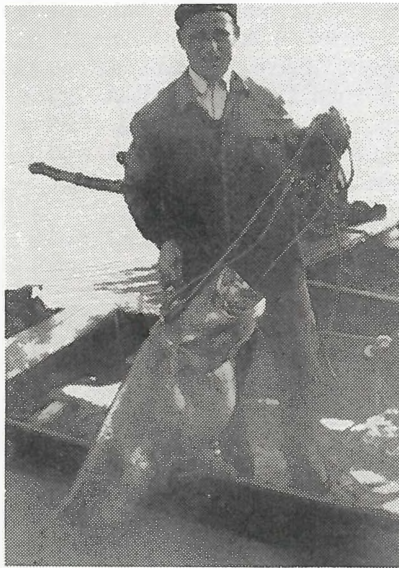
Mire a füzek ezüstös lombjaikban gyönyörködhetnek a víz tükrében.

Bedő néni is megjelenik a reggelivel. Ideje is, mert a merítőhálóban még mozdulatlan halak már magukhoz tértek a gyenge áramtűtéstől eredő kábulatukból, s most ficánkolva igyekeznek a csónak fenekéről a vízbe.

Míg reggeliznek, beszélgetünk. Miről?

Halászműveletről, emberekről, tervekről, aztán észre sem vesszük, már a múltban kalandozunk a nagyapáknál, régi szokásoknál, híres halvacsoráknál, amelyeket Bedő néni főzött, s annál a tudományánál, amelyet nagyanyja hagyott rá örökül. Ó

MAHMOUD I. AL-HAMID a hazánkban járt iraki kormánydelegáció tagja (az ottani Halászati osztály vezetője) különösen a halászati termelőszövetkezetek iránt érdeklődött, ugyanis az iraki földreform kapcsán a természetes vizek halászati jogá-

Vencsellő környékén az élő Tiszán a kora hajnali órákban csipték nyakon a nyíregyházi „Alkotmány” htsz halásza ezt a 35 kg-os nagybajuszú rablót (Berke felv.)

nem dobta félre, mint férje azt, amit ősei hagytak reá, s éppen úgy készíti a finom halászlét, mint a régi öregek. Ezen aztán kissé összekocannak, de amikor a bőséges zsákmányra tekintenek, egyszerre megbékülnek.

— Van amiben a régi jó, van amiben a fiatal — nevet huncutul Bedő bácsi. Attól függ, hogy miről van szó? Borból, halászlé receptből a régi. Menyecskeből, meg halászfelszerelésből az új! — és kezdődne előlről az ártatlan civódás, ha a közeli fűz alatt nagy csobbanással nem dobná fel magát egy hal.

— A tegnapi nagy csuka! — kiált fel Bedő bácsi, s már ugrik is az időközben kiürített csónakba, hogy új sikerekkel gazdagítsák a murai halászsok eredményeit.

Badacsonyi Lajos

nak rendezése is folyamatban van. A vizek okszerű kihasználására náluk is a halászati szövetkezetek látásának a legalkalmasabbnak.

Magyaróvárról értesülünk a Vártonak a Gazdasági Akadémia által történő helyreállításáról. A szakképzés terén ismét örömhír, az Akadémia hallgatói közvetlenül főiskolájuk mellett ismerkedhetnek a tógazdasági alapfogalmakkal.

A dégi Búzakalász harmadnyarasai július vége felé súrolják a másfél kg-ot, a másodnyarasok 15 dkg-osak. A barcsi Ifjúság elnöke, Iller Mihály lelkes híve a halászatnak és 12 holdos változatos takarmányokkal 50 q termést tervezett.

H A L Á S Z A T

Szerkesztő: Pékh Gyula
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V., Báthory utca 10. VI. em.
Telefon: 123-410

Kiadó: A Mezőgazdasági Könyv- és Folyóiratkiadó Vállalat.

Felelős kiadó:
LÁNYI OTTÓ

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető a Posta Központi Hírlap Irodánál (Bp. V., József nádor tér 1.) és bármely postahivatálnál.

Előfizetési díj 1/4 évre 9.— Ft. Csekkszám-laszám: egyéni 61.268, közületi 61.066 (vagy átutalás a MNB 47. sz. folyószámlájára).

49637-689-2 — Révai-nyomda, Budapest.
(Felelős v.: Povárny Jenő)

A HALÉRTÉKESÍTŐ VÁLLALAT

(Budapest, V., Néphadsereg u. 10. Telefon: 111-687 és 115-893, távirati cím: Halértékesítő Budapest) az ország egyedüli halnagykereskedelmi vállalata, a haltenyésztéssel és halászáttal foglalkozó állami vállalatok, gazdaságok és intézmények haltermésének kizárólagos értékesítője. Termelőszövetkezetek haltermését is részben vagy egészben megvásárolja. — Budapesti nagyker. telepek: IX., Csarnok tér 5. (tel.: 180-207) és IX., Gönczy Pál u. 4. (telefon: 183-721). Élőhal szállító vagonpark: Budapest-Kelenföld p. u. (telefon: 268-616). Fióküzletek: Baja, Debrecen, Gyöngyös, Győr, Kaposvár, Kecskemét, Miskolc, Pécs, Siófok, Szeged, Székesfehérvár, Szolnok, Tata-bánya, Veszprém. Balatoni kirendeltség: Siófok.